

ИЛЪЭСЫМ ИКІЭУХХЭР

ІофшІагъэхэр зэфахъысыжъыгъэх

Къызэтынэкыгъэ 2012-рэ илъэсым ІофшІэнымкІэ кІэухэу фэхъугъэхэм ыкІи 2013-рэ илъэсым телъытэгъэ гухэлъхэм зыщатегушы-Іэгъэхэ зэлукІэ мэлылъфэгъум и 5-м ПенсиехэмкІэ фондым Адыгэ РеспубликэмкІэ и Къутамэ щызэхашэгъагъ. Ащ іофшІэн хэлэжъагъэх отделхэм япашэхэр, ПенсиехэмкІэ фондым игъэлорышІаплэхэу районхэм ащылэхэм ялэшъхьэтетхэр. ЗэлукІэр зерищагъ, илъэс кІэуххэр къызэфихъысыжъыгъ, пшъэрылъткІэхэм къатегушылагъ ПенсиехэмкІэ фондым иреспубликэ Къутамэ ипашэу Къулэ Аскэрбий.

кІагъэу Іоф зышІэрэ пенсионерхэм япенсиехэм страховой Іахъэу яІэр къызэралытэгъыгъэм яшІуагъэкІэ 2012-рэ илъэсым ІофшІэнымкІэ пенсиехэм проценти 10,1-у къахэхъуагъ, сомэ 8316-рэ чапыч 38-м нэсыгъ. 2012-рэ илъэсым имэлылфэгъу мазэ и 1-м федеральнэ фэгъэкІотэныгъэ зилэхэм мазэ къэс аратырэ ахъщэр (ЕДВ-р) проценти 6-у къалэтыгъ, гурытымкІэ сомэ 1833-рэ чапыч 77-м нэсыгъ.

ШІокІ зимылэ пенсие страхованием хэхьэрэ тынхэр къэутоигъэнхэмкІэ пшъэрылътэу къафагъэуцугъэр проценти 109-м нэсуу агъэцкІэжыгъ.

Ны (унэгъо) мылътум ехылігъэ къэралыгъо сертификат аратыгъ Адыгеим щыпсэхэрэ нэгырэ 15240-м. Ны (унэгъо) мылътур зэрэпсауу зыгъэфагъэхэм япчъагъэ нэгырэ

3542-м е зэкІэ республикэм щыпсэхэу къэралыгъо сертификат зилэхэм япроцент 23,2-м нэсыгъ. БлэкІыгъэ илъэсым ны (унэгъо) мылътур гъэфедэгъэнымкІэ лъэлъ тхылъ къэзытыгъэхэм ащыщхэу 1450-р шапхъэм диштэу алъытагъ, ялэлъу афагъэцкІагъ.

Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «ІофшІэнымкІэ пенсием страховой Іахъэу ілэм мылътур хэзыгъэхьорэ страховой тынхэм ыкІи пенсиехэм апае мылътур зэлугъэкІэгъэным къэралыгъор ІэпыІэгъукІэ зэрэхалажъэрэм ехылагъ» зыфиліу номерэу 56-ФЗ зытетэу 2008-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 30-м къыдэкІыгъэм тегъэпсыкІыгъэу ПенсиехэмкІэ фондым ичІыплэ къулыкъухэм 2012-рэ илъэсым а Іофым ехылігъэ къэралыгъо программэм зэрэхалажъэхэрэм ехылігъэ лъэлъу тхылъ-

хэу республикэм щыпсэхэрэ нэгырэ 1334-м къатыгъэхэм Іоф адашІагъ. Хэбзэгъэуцугъэм тегъэпсыкІыгъэу нэгырэ 9038-рэ е зэкІэ республикэм щыпсэхэрэм япроценти 2,05-рэ программэм хэуцугъ.

Джащ фэдэу Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Пенсиехэм апае мылътур зэлугъэкІагъэм къыхэкІырэ ахъщэ тынхэм мылътур апэлугъэхьэгъэным ехылагъ» зыфиліу номерэу 360-рэ зытетэу 2011-рэ илъэсым шэкІогъум и 30-м аштагъэм ыкІи 2012-рэ илъэсым бэдзэогъум и 1-м кІуачІэ зилэ хъугъэм епхыгъэ ІофшІэныбз агъэцкІагъ. Ащ ишІуагъэкІэ пенсиехэм апае зэлугъэкІэгъэ мылътум къыхэкІыгъэ зэтыгъо ахъщэ тынхэр республикэм щыпсэхэрэ нэгырэ мишиц фэдизым афатІупшыгъ.

— АпэрэмкІэ гъэхъэгъэшхоу къыпшымыхьурэ а кІэуххэм тагъэразэ, — къылуагъ Къулэ Аскэрбий, — сыда іломэ республикэм щыпсэхэрэм ащыщ купхэм яунэгъо бюджет хахъо фэхъугъ. Ащ дыкІыгъоу пенсие системэм зэрэпсауу ыкІи мылътур зыщызэлугъэкІэрэ Іахъэу ащ ілэм цыфхэм цыхъэу фашІырэм хэхъуагъ.

Джащ фэдэу нэмыкІ хэхъоныгъэхэм къэгущылагъэр къащыцугъ. ГушыІэм пае, Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Къэралыгъо ыкІи муниципальнэ фэІо-фашІэхэр афэгъэцкІэгъэнхэм изэхъэщэн ехылагъ» зыфиліу номерэу 210-ФЗ зытетэу 2011-рэ илъэсым бэдзэогъум и 27-м къыдэкІыгъэм тегъэпсыкІыгъэу 2011-рэ илъэсым гъэтхапэм и 3-м ПенсиехэмкІэ фондым и Адыгэ республикэ Къутамэрэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениеу «Къэралыгъо ыкІи муниципальнэ фэІо-фашІэхэр афэгъэцкІэгъэнхэмкІэ лъэныкъуабэ къызэлъызыубытрэ Гупчэр» зыфи-

Іорэмрэ Зэзэгъыныгъэ зэдашыгъ. Ащ зэригъэнафэрэмкІэ, афагъэуцугъэ пенсиехэм ыкІи пенсиехэмкІэ сомэ пчъагъэу аратыгъэм, нэмыкІ социальнэ тынхэм яхылігъэ справкэ зэфэшъхьаф 16 электроннэ шІыкІэм тетэу а организациеу Іэклагъахъ. ФэІо-фашІэхэр зыфагъэцкІэрэ цыфымкІэ ар ІэпыІэгъушІоу щыт.

ПенсиехэмкІэ фондым и Къутамэ ипашэ буж зыфэгъэзэгъэхэ лъэныкъохэмкІэ ІофшІагъэу щылэхэр къызэхафыхъэу зэлукІэм ащ игуадзэхэри къыщыгушылагъэх. ПенсиехэмкІэ фондым игъэлорышІаплэхэу Кошхъэлэ, Джэдждэ районхэм ащылэхэм япашэхэр пенсиехэмрэ социальнэ тынхэмрэ ятыгъэнхэр зэрэзэхъэгъагъэм, шІокІ зимылэ пенсие ыкІи медицинэ страхованиемкІэ страховой тынхэр фондым хэзыгъахъэхэрэм икІыгъэ илъэсым Іоф зэрадашІагъэм къатегушылагъэх. ПенсиехэмкІэ фондым иреспубликэ Къутамэ июридическэ ыкІи иуплъткІу-ревизионнэ отделхэм япашэхэм ПенсиехэмкІэ фондым ичІыплэ къутамэхэм яюридическэ къулыкъухэм 2012-рэ илъэсым яуплъткІу-ревизионнэ ІофшІэн зэрэзэхъэгъэ шІыкІэр къалотатъ.

ЗэлукІэм іофшІэн лъагъэ-кІуатэу ПенсиехэмкІэ фондым иреспубликэ Къутамэ ипашэ ПенсиехэмкІэ фондым ичІыплэ къулыкъухэм 2013-рэ илъэсым пстэуи апэ рагъэшъызы анаІэ зытырагъэтын фэе лъэныкъохэмкІэ пшъэрылътхэр къыгъэнэфагъ. ХигъэунэфыкІыгъ пенсиехэм яхылігъэ зэхъокІыныгъэу агъэнэфагъэхэм япэрэ чэзыуу Урысые Федерациеу ипенсие системэ хэхъоныгъэхэр егъэшІыгъэнхэмкІэ ілэлъэ чыжъэм телъытэгъэ Стратегиехэм

(ИкІлэх я 2-рэ н. ит).

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбз хъугъэу гуетыныгъэ фыриІэу Іоф зеришІэрэм ыкІи мэкъу-мэщым гъэхъагъэхэр зэрэишІыгъэхэм афэшІ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ Хьаткьо Рэмзан Аслъан ыкъом, унэе предпринимателым, муниципальнэ гъэпсыкІэ зилэ «Шэуджэн районым» имэкъумэщышІэ-фермер хьызымэтишІаплэ ипашэ.

2013-рэ илъэсым иятІонэрэ мэзих гъэзеткІэтхэгъур едгъэжъагъ!

«Адыгэ макъэм» иныбджэгъу лъаплэхэр!

Лъэпкъ гъэзетыр къызытхыкІы зышІоигъохэм апае федеральнэ почтэм икъутамэу Адыгэ Республикэм щылэм иотделениехэм, гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ пшъэрылътхэр зэшІозыхьэрэ обществоу «Адыгея-Интерсвязь» зыфиліорэм ишІаплэхэм ыкІи «Адыгэ макъэм» иредакция дэж щыт тхылъ шаплэм мэлылъфэгъум и 1-м гъэзет кІэтхэнхэр ащырагъэжъагъ.

Почтэм иотделениехэм мыщ фэдэ уасэхэмкІэ лъэпкъ гъэзетым шъуащыкІэтхэн шъульэкІышт:

— сомэ 467-рэ чапыч 16-кІэ — тхьамафэм 5 къыдэкІэу нэкІубгъуи хьурэ гъэзетэу 52161-рэ индекс зилэм;

— сомэ 398-рэ чапыч 16-кІэ — фэгъэкІотэныгъэ зилэхэм апае 52162-рэ индекс зилэм;

Мыекъуапэ игъэзетеджэхэр!

«Адыгэ макъэм» иредакция дэж щыт тхылъшаплэм, индексхэу 52161-рэ, 52152-рэ, 14289-рэ зилэхэм сомИ 140-кІэ шъуащыкІэтхэн шъульэкІышт; (мыщ щыкІатхэхэрэм шаплэм ежъ-ежъырэу гъэзетыр чІахыжъэ ашІышт);

«Адыгея Интерсвязь» ишІаплэхэм тигъэзетхэм зэкІэми сомИ 150-кІэ

шъуащыкІэтхэшт. (КІатхэхэрэм гъэзетыр шаплэм чІахыжъэ ашІышт).

Къалэу Мыекъуапэ дэт хьызмэтишІаплэхэу, организациеу, учреждениехэу корпоративнэ шІыкІэм тетэу гъэзет экземпляр 15-м къыщымыкІэу къызытхыкІыштхэр редакциеу сомэ 200-кІэ щыкІэтхэнхэ алъэкІышт.

Университетхэу, институтхэу, еджаплэхэу корпоративнэ шІыкІэм тетэу гъэзет экземпляр 20-м къыщымыкІэу къызытхыкІышІагъэу редакциеу сомИ 150-кІэ щыкІэтхэнхэ алъэкІышт.

Ныбджэгъу лъаплэхэр, шъукІатх лъэпкъ гъэзетым!

КIэлэцIыкIу IыгъыпIи 9 ашIышт

Мы мафэхэм муниципальнэ гъэпсыкIэ зIлэу «Къалэу Мыекъуапэ» иадминистрацие ипашэ ипшгъэрылхэр зыгъэцкIэрэ Александр Наролиныр кIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэм япашэхэм залуигъэкIагъ. Къалэм къыщыуцурэ гумэкIыгъохэм ащыщ кIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэр зэримыкIухэрэр. Ащ къыхэкIыкIэ ахэр кIэу ашIынэу рахъухагъ, ягъэпсыкIэ зыфэдэшттым тегушылагъэх.

КIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэр зышашIышт чIыпIи 9 агъэнафагъ. Юннатхэм ястанции зыдэшылэгъэ чIыпIэр, урамхэу Лениным ыцIэ зыхырэмрэ Привокзальнэмрэ ягъогу зэхэкIыпIэ дэжэ щы-

тыгъэ училищым ычIыпIэ ыкIи ныбжьыкIэхэр бэу зыдэс район цIыкIоу Михайловэм къышагъэуцунхэ ямурад. Станицэу Ханскэмрэ къутырэу Гавердовскэмрэ кIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэр зышашIышт чIыпIэхэри ащэгъэнэфагъэх.

— Джырэ уахътэм кIэлэцIыкIу IыгъыпIэм кIонэу нэбгырэ мини 6 фэдиз чэзыум хэт, — къыIуагъ Александр Наролиным. — ГумэкIыгъор дэгъэзыжыгъэным пае учредениякIэхэр шIыгъэнхэ фае. Пчъагъэу тшIыштыр арэп мэханэ зIлэр, аужырэ шапхъэхэм адиштэу, дэгъоу зэтэгъэпсыхъэгъэнхэ фае.

Ар къыдалытэзэ, кIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэм яшIын-

кIэ нэмыкI муниципальнэ гъэорышIапIэхэм щысэ атырахынэу агъэнэфагъ. Экспертнэ купэу зэхашагъэр Ростов хэкум, Ставрополь, Краснодар крайхэм ащылагъ. Анахь проект дэгъур къалэу Псыфабэ къышталыгъугъ. Аужырэ шапхъэхэм адиштэу гупсэфэу шIыгъэ. КIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэм япашэхэм еплъыкIэу ялэхэр къарагъэIуагъэх, сыда пIомэ ахэр ары кIэлэцIыкIухэм ящыкIагъэхэр нахь зышIэхэрэр.

Джащ фэдэу пэублэ гъэсэнныгъэм епхыгъэ Iофыгъохэми зэхэсыгъом ащытегушылагъэх. КIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэм щыкIагъэу ялэхэр, гъэцэкIэжынынхэр зищыкIагъэхэр агъэнэфагъэх, лэжъапкIэм епхыгъэ Iофыгъохэри къалэтыгъэх.

(Тикорр.).

Апэрэу Мыекъуапэ къышагъэлыагъо

«Орэдым идунай: къызыхъугъэм къыщегъэжыагъэу илъэсишгъэ охъуфэ» — джащ фэдэ шхъэ илэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние къэгъэлэгъон гъэшIэгъон гъэтхапэм и 4-м къышызэлэуахыгъ. Ащ кIэщакIо фэхъугъ филармонием игенеральнэ пащэу Хъот Заур.

2012-рэ илъэсым музыкальнэ культурэм и Урысые объединение М. Глинкэ ышIэжIэ зэхашагъэр илъэси 100 хъугъэ. Ащ ехъулэу къэгъэлэгъон зэхашагъагъ. Ащ чIэлъ пкъыгъохэр Урысыем икIэлэ зэфэшхъафхэм ащылагъэх. Мы мафэхэм къэгъэлэгъонымр Шъачэ къырашчыжи, Мыекъуапэ къащагъ. Илъэсыбэхэм къакIоцI орэдым фэгъэхыгъэу аугъоигъэ материалхэм ащ нэIуасэ защыфэшIын плъэкIышт.

Музыкальнэ культурэм и Гупчэ музей, Сергей Прокофьевым

имузей, «П.И.Чайковскэмрэ Москварэ» зыфиIорэ музеем, Ф.И. Шаляпиным имузей, Н.С. Головановым имузей-унэ ыкIи нэмыкI музейхэм ачIэлъ пкъыгъохэр мыщ къышагъэлыагъох.

Музейхэм яфондхэм непэ пкъыгъо миллионым ехъу ахэлъ. Ахэр зэлъашIэрэ музыкантхэм, композиторхэм ясурэтых, Iэпэрытхых, зыфэдэ къэмыхъугъэ музыкальнэ Iэмэ-псымэх, нотэх ыкIи нэмыкIых.

Мы мафэхэм къагъэлыагъохэрэр музееу ыпшъэжIэ зыцIэ къетIуагъэхэм ачIэлъ пкъыгъохэм ясурэтыхэр арых. ЗэхэщакIохэм къызэраIуагъэмкIэ, къыхащт илъэсым ежэ пкъыгъохэу музейхэм ашаугъоигъэхэм ащышхэр Мыекъуапэ къащэштых.

Къэгъэлэгъоным жъоныгъуакIэм и 15-м нэс Мыекъуапэ IофщишIэшт.

СИХЪУ Гоцнагъу.

ИофшIагъэхэр зэфахысыжыгъэх

(Апэрэ нэкIубгъом
къышхэжэ).

яфэмэ-бжыымэ чIэтэу тызыхэт 2013-рэ илъэсыр зэрэрэкIокIыштыр. Урысые Федерацием и Правительствэрэ ПенсиехэмкIэ фондхэмрэ яунашгъохэр гъэцэкIэжыгъэнхэ, пенсие системакIэм ехыплэгъэ федеральнэ хэбзэгъэуцугъэ 12-мэ ягъэцэкIэжынын фежэнхэ фае.

Зигъо дэдэу шыт Iофыгъоу къэнэжыны:

пенсиехэр ятыгъэнхэм ылъэныкъокIэ 2013-рэ илъэсым телытэгъэ пенсие индексациер ыкIи социальнэ тынхэр ипIалгъэм ехъулэу зэшIохыгъэнхэ фае;

зэкIэ пенсие зэратыхэрэм япроцент 47-м нэсэу чIыфэт организациехэмкIэ икIыхэзэ пенсиехэр алыагъэлэхэу гъэпсыгъэн фае;

шIокI зимылэ пенсие медицинэ страхованиехэм нэцIэныгъэ адызехъэгъэным ылъэныкъокIэ ПенсиехэмкIэ фондхэм ыкIи шIокI зимылэ медицинэ страхованиемкIэ фондхэм ахэхъащт мылъкоу пэшIорыгъэшIэу агъэнэфагъэм лыкIахэу страховоу тынхэр къэуыгъоигъэнхэ фае; цIыфхэр страховант зышIыгъэхэ организациехэм Iоф зэрадашIэрэ шIыкIэр нахь дэгъоу зэхашэшт, чIыфэхэу ателхэр къагъэтыжыгъэнхэм ехыплэгъэ IофшIэным шIогъэ икIу къырагъэтышт, шIокI зимылэ пенсие страхованиемкIэ тынхэу организациехэм къалытагъэхэм япхыгъэ чIыфэу ателхэр процент 0,7-м шIомыкIэу агъэпсышт;

цIыфхэм Iоф адэзышIэрэ къулыкIухэм яIофшIэн нахь дэгъоу зэхэцэгъэныр пшгъэрылхэу къэнэжыны ыкIи ар зэшIохыгъэн фае кIэм тегъэпсыкIыгъэ шIыкIэхэмрэ тех-

ническэ амалыкIэхэмрэ агъэ-федэхэзэ;

ПенсиехэмкIэ фондхэм мобильнэ шIыкIэм тегъэпсыкIыгъэу цIыфхэм Iоф адэзышIэрэ икIулыкIу республикэм ипсэупIэ анахь чыжыгъэхэм нахьыбэрэ ащыIэшт, фэIо-фашIэхэу афигъэцакIэхэрэм ахэхъошт.

Шэны зэрэхъугъэу, 2012-рэ илъэсым икIэуххэм язэфэхьысыжынын ыкIи пшгъэрылхыкIэхэр гъэнэфэгъэнхэм ехыплэгъэ зэлукIэм иIофшIэн анахь дэгъоу зыкIэзыгъэлэгъоугъэ гъэорышIапIэхэмрэ анахь IофышIэ дэгъухэмрэ яфэшшошэ тынхэр ятыгъэнхэмкIэ аухыгъ. Апэрэ чIыпIэр ПенсиехэмкIэ фондхэм и ГъэорышIапIэу Мыекъопэ районым шыIэм (пащэр Лыхъурэе Александр), ятIонэрэ чIыпIэр Мыекъуапэ шыIэ ГъэорышIапIэм (пащэр НатIэкIэ Мус), ящэнэрэ чIыпIэр Тэхъутэмькое районым шыIэ ГъэорышIапIэм (пащэр ЦуекIэ Саид) афагъэшгошагъэх. Ахэм аратыгъэх дипломхэмрэ выпелхэу «Урысые Федерацием пенсиехэмкIэ ифонд и Адыгэ Республикэ Къутамэ анахь чIыпIэ къулыкIу дэгъу» зыфиIорэмрэ. ИкIыгъэ илъэсым иIофшIа-кIэ анахь гъэхъэгъэшIухэр къэзыгъэлэгъоугъэ IофышIэ куп ПенсиехэмкIэ фондхэм и Къутамэ ипашэ зэрафэразэр къызыIотыкIырэ писъмэхэр аритыгъэх.

ИкIэухым Къулэ Аскэрбий къыIуагъ зэгурыIоныгъэ зыхэлъ IофышIэ коллективым, IэпIэсэныгъэ ин ялэу зиIофшIэн зыгъэцкIэрэ специалистхэм пшгъэрылхыкIэу къэуцухэрэр зэрифэшъуашэу зэрэзэшIуахыштхэм ищыхэ зэрэтелыр.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Сурэтыр Iэшынэ Аслъан тырихыгъ.

УпчIэжыгъэу-IэпыIэгъу гупчэ къызэлэуахыгъ

Аужырэ илъэсхэм Адыгейм щыпсэухэрэр теле- ыкIи радио-кьэтынхэм цифрэ шIыкIэм тетэу еплъынхэ амал ялэ хъугъэ. Аужырэ шапхэр къызфэгъэфедэхэрэм телевизорым нахь къабзэу, нахь зэхэугуфыкIыгъэу къызэригъэлыагъорэр агъэунэфыгъ. Джырэ уахътэм апэрэ купым къыхиубытэрэ канали 8 ыкIи радиоканалэу 3 цифрэ шIыкIэм тетэу кIатэ, бэ темышIэу джыри канали 2 къыхагъэхъошт. Ащ къышчыуцущтхэп, ятIонэрэ купыри шIэхэу цIыфхэм алэклагъэхъащт.

Теле- ыкIи радиокьэтынхэр аужырэ шэпхъаIэхэм адиштэу цIыфхэм агъэфедэнхэм фэшI Iофыгъохэр зэшIуахых. Мыекъуапэ, ТэхъутэмькIуае, Красногвардейскэ ыкIи Фэдз ащагъэфедэ.

Цифрэ шIыкIэм тетэу телевизорым еплъыхэрэм ыкIи еплъы зышIоигъохэм упчIэу ялэхэмкIэ зыфагъэзэн алъэкIынэу упчIэжыгъэу-IэпыIэгъу гупчэ агъэпсыгъ. МэфэкI шIыкIэм

шIыкIэм тетэу телевизорхэм къызэрагъэлыагъорэр къэкIо-лагъэхэм нэрылэгъу афэхъугъ.

— Цифрэ шIыкIэм техэ зышIоигъохэм упчIабэ ялэу къыхэкIы, — къыхигъэщыгъ радиотелевизионнэ кьэтынхэм афэгъэзэгъэ Гупчэм ипашэу Константин Виноградовым. — Ар къыдэтлыты мы гупчэр къызэлутхыгъ. ЦIыфхэм упчIэу, гумэкIыгъоу ялэхэмкIэ специалистэу Iоф щызышIэхэрэм адэжэ къаолIэнхэ алъэкIышт. Анахъу джырэ уахътэм зыгъэ-гумэкIыхэрэр мы шIыкIэм узэрэтэхъащтыр ары.

ШIыкIаIэм идэгъугъэ зэкIэми апэ зыушэтын зылгэкIыштхэр шапхэу «DVB T2» зыфиIорэр къыздыхэлтыгъэгъэ телевизор зилэхэр ары. Телевизор къызэрыкIо зилэхэм апае хэушхъафыкIыгъэ цифровой Iэмэ-псымэхэр ащэх. Ахэм ауасэ сомэ миным къыщегъэжыагъэу сомэ мини 4-м нэсы.

2015-рэ илъэсым нэс шIыкIитIури тишъолъыр щызэдэгъэфедэн алъэкIышт, ащ ишIуагъэкIэ канал 20-мэ цифрэ шIыкIэм тетэу яплъынхэ алъэкIышт.

ПАТIЫКЪО Анет.

Сурэтхэр Iэшынэ Аслъан къытырихыгъэх.

Яуахътэ зэрагъаклорэм шъульыплъ

Мы ильэсыр къызиыхагъэм къыщегъэжыгъэу мотоциклкэ зеклохэрэр зыхэлэжыгъэхэ хъугъэ-шлэгъитыу Мыекъуапэ щыдгъэунэфыгъ. Ахэм зы нэбгыр ахэклодагъ, 2-мэ шъобжхэр ахажыгъэх. Нахыбэмэ шапхэхэр аукъозэ мзеклох — мотошлемхэр ащыгъхэп, ятысыплэхэм апыхэу цыфхэр зэрашхэ — ар ашлэ хъухэщтэп. Зыныбж имыкыгъэхэр машинэхэр жъугъэу зыщызеклохэрэ гъогум къыщечэкых. Хъугъэ-шлагъэхэр нахыбэм зыпкъ кыкыхэрэр мотоциклхэр ныбжыкыхэм зэрагъэорышлэхэрэр ары.

Мопедхэр яклалэхэм къафашхэу зыхыкы, ны-тыхэр егупшысэхэрэп ар зэрэщынагъом. Зыныбж ильэс 16-м

нэмысыгъэу гъогурькыном ишапхэхэр зыукъозэ полицием илофышлэхэм къагъэуцугъэм янэ-ятэхэр ары къызаджэхэрэр ыкы зэрэзеклонхэ фаер къагурагъало, административнэ та-зырхэр атыралахъэх.

Гъогурькыномыр щынэгъон-чъэнымкы Гъэорышлалэм игъогурь-патруль къулыкыу ихэушхыафыкыгъэ батальон зыныбж имыкыгъэ клэлэцы-кыхэр зилэхэм зафегъазэ яуах-тэ зэрагъаклорэм лъыплъэнхэу, ар зэрэзыхащэщтым аналэ ты-рагъэтынэу.

ГЪОМЛЭШК Адам.
Гъогурь-патруль къулыкыу N 1-м иротэ икомандир.

Къэгъэгъэ пстэури дэгъоп

Гъатхэр пасэу къызэрихыагъэр чыгъхэм якъэтлэмын ыкы къэкырэ лъэпкъ зэфэшхыафхэр къэгъагъэ хъуном афэорышлагъ. Ащ пае наркотикхэм ягъэзеклон лъыплъэрэ къулыкыу Адыгэ Республикэм щылажырэ пстэури агу къэгъэкыжы лъыплъэрэ клэпымрэ чыгъоу, чыгъатэхэу алыгъхэм къащагъэкы зэрэмыхуштыр.

Къулыкыу илофышлэхэм къызэрэхагъэщы-рэмкы, наркотическэ пкъыгъохэр зыхэлхэу къэбгъэкы мыхуштыр эзыутыхэрэм, къэзы-гъэкыхэрэм, зылэжыхэрэм УФ-м и Уголов-нэ кодекс ия 231-рэ статья къызэрэдилыгътэу, уголовнэ пшъэдэкыж арагъэхын алъэкыштыр, ильэси 8-м нэсыр хъапс атыралахъэштыр.

Наркотик зыхэлхэу къэкырэ ягъэклодыни хэбзэгъэуцугъэм къыдихелытэ. Зымы ымы-лэжырэ чыплэхэм, фермер хызмэтшлалэхэм, цыфхэм яунэ чыгъухэм ежы-ежырэу зигугъу къэтшыхэрэр къатеклагъэхэмэ, ахэр гъэклоды-гъэнхэ фае.

Чыгур зиём е зыгъэфедэрэм наркотик зы-хэлхэу къэкырэ бгъэфедэ мыхушхэу къэра-лыгъом щалыгъэхэрэм ахажыхэрэр зымыгъэ-кыдыхэрэр къулыкыу ащ лъыплъэрэм къызы-чигъэщыкы, административнэ хэбзэукукыны-гъэхэмкы УФ-м и Кодекс истатьяу 10.5-м къы-зэрэдилыгътэрэмкы, административнэ тазырэу

лэжыпкъ анахь мэкы 15-м къыщыублагъэу 20-м нэс арагъэтын алъэкыштыр. Иэналэ зылыгъ-хэмкы мы тазырэ лэжыпкъ анахь мэкы 30-м къыщыублагъэу 40-м нэсын ылтэкыштыр, юри-дическэ лъапсэ зилэу лажыхэрэмкы мы пчыгъэр лэжыпкъ анахь мэкыу агъэнэфагъэм фэдэ 300-м къыщыублагъэу 400-м нэсын ылтэкыштыр.

Хэбзэгъэуцугъэр аукъоу гу лъызытэхэрэр наркотикхэм ягъэзеклон лъыплъэрэ къулыкыу Адыгэ Республикэм щылажырэу зыфагъэзэн алъэкыштыр. Ар зыдэщыгъэр: къалэу Мыекъуа-пэ, урамэу Лениным ыцлэ зыхырэ ия 106-рэ ун. Цыхышлэгъу телефоныр: 52-48-44

• Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр •

Сыд фэдэ Иофтыабзи дэгъоу реклохынэу уфамэ, пэшоры-гъэшхэу дэгъоу бгъэхызырын фае. Культурэм и Унэу Улапэ дэтым илофышлэхэм мэфэкы зыхахэу «Лы шъыпкъ» зы-фиорэм ащ фэдэу яшъыпкъэу зыфагъэхызырыгъ.

Ащ хэлэжыгъэх я 10 — 11-рэ классхэм ащеджэрэ клэлибгъу ыкы къэшъокло купэу «Бесле-неим» хэтхэр. Пчыхъэхыхэр агъэхызырыгъ культурэм ило-фышлэу Брагъунэ Сусанэ, къоджэ тхыльеджаплэм илофышлэу Гъубжэкъо Фатимэ, еджаплэм ипащэу Хъуажэ Фатимэ, ащ игуадзэу Людмила Сафаровам. Жюрим хэсыгъэх нахыжыхэм я Совет итхыаматэу Шынэ Ас-лган, къуаджэм иветеранхэм я Совет ипащэу Шыунэ Аслъан, депутатэу Шышэ Ахъмэд, егъэ-джэн Иофым иветеранэу Пшы-къэнэ Мае, къоджэ коим ипа-щэу Куфэнэ Нурыет.

Сценэм тет плакатым тет-хагъ «Лы фэдэр бэ дэд, лы шъыпкъэр зырыз» елошъ. Пчы-хъэхыхэр рагъэжыным ыпэ-кы «Адыгэ хабз» зыфиорэ фильмэр къагъэлъэгъуагъ. Ащ ыуж Хъуажэ Джэнэт урысыб-зэкы «Баллада о чести» зы-фиорэм езбырэу къеджагъ.

Пчыхъэхыхэр зезыщэрэ Гъубжэкъо Фатимэ гушылэ дахэхэмкы къеклолагъэмэ за-къыфигъэзагъ. «Тисабыймэ яцлыкыгъом къыщегъэжыгъэу лыгъэр, цыфыгъэр, адыгагъэр, дэхагъэр ахэтлхыанэу ары мы зыхахэм пшъэрыл шъхыагъэу щыпхырытщыштыр» — къылуагъ ащ.

Адыгэ цыфым фэмыф теп-лэджэу

Джы къызнэсыгъэм игугъу ашлыгъэн.

Адыгэ цыфым гъашлэм игъуаджэу

Къарыу имылу ыцлэ ра-луагъэн,

Гъусэ къыпфэхумэ — гым уринэнэу,

Нэмыкы гухэлкы къыб-дзеклонэн.

Адыгэр чыгъум илоф щы-шлэнэу,

Ар зэрэфежыгъэу къызэ-клэклонэн.

«ЛЫ ШЪЫПҚЪ»

Адыгэр цыфышъ адыгэ чыгъум,
Игъэбзэгъэ непэ цэнэфы,
Адыгэ шъыпкъышъ, ихъары джэгу,

Къышъо ордэдым укъегъэч-фы.

Адыгэм гъашлэм иадыгагъэ
Къэбзэгъэу хэлъым хэхъо зы-ныт,

Илыгъэхэхэ, ихъалэлыгъэ
Итыны лъанлэу нахэ егъэ-ныт.

«Лы шъыпкъ» зыфиорэ цэр къалэжы ашлоигъоу клэлибгъу зыхахэм къеклолагъагъ. Ахэр Хъажэу Амир, Симболэт Артур, Шыунэ Алы, Симболэт Руслан, Симболэт Абрек, Хъуажэ Аскэр, Бгъошэ Ис-лъам. Къалэхэр адыгэ шъуашэ-кы фэпагъэхэу сценэм къыте-удох.

Апэрэ ушэтыным тиклалэмэ анахь игъэклотыгъэу нэлуасэ зыкытфашын фэагъэ. Лъэп-къэу къызхэкыгъэхэр, ллакыу зышыхэр, унагъоу къызыры-кыгъэхэр къытфалотагъ. Ана-хъэу шлу алъэгъоу, агу етыгъэу зыпылтыхэ Иофым тыщагъэ-гъозагъ. Тшлогъэшлэгъоныгъэр

кыларэу якъэлотэнкы видео-фильмэ зэрагъэфедатхэр ары. Ащ фэдэ къэгъэлъэгъоныр тех-ническэу зэкыми афызэшло-кыныу щытыгъэп, ау клалэмэ адыгэгъэ-цыфыгъэ къызы-хагъафи зедэлэжыгъэх.

Ятлонэрэ ушэтыныр «Ады-гэ тарихымыр шэн-хабзэмрэ» афэгъэхыгъагъ. Ащи мэхъа-нэшо илагъ. Ахэм хэшлыкы афызимылэм, сыадыг ылоу ильэпкъ рыпэгэн ылтэкыштыр.

Мы зэнэкыкыу клалэмэ гушылэжыгъэу къышалауагъэр бэ дэд. Ащ фэдиз гъэсэпэтхыдэ зыхэлъ гушылэжыгъэр ахэм ашлэми пшлэнып. Мы зэнэ-кыкыу кыалон амыгъотыж зыхыкы хэкыхэзэ, Шыунэ Алы изакукы къэнагъ, текло-ныгъэр къыдихыгъ.

Кыкылыкыкыу зэнэкыкыу адыгэ шэн-хабзэ зекылакыгъэр тиклалэмэ зэрашлэрэм фэгъэ-хыгъагъ. Уплэхэр конвертхэм адэлэу зэкыми афагошыгъ, джэуапхэр клалэмэ къатынхэ фэагъэ. Жюрим хэххэм Симбо-лэт Артур апэрэ чыплэр фа-гъэшъошагъ.

Лы шапхэм иуцонхэм пае

къарыгъэр къулаиныгъэр ахэ-лэу клалэхэр бгъэсэнхэ фэагъэ. Ащ фэдэ гъэсэнныгъэм адыгэ-хэр Иофышхокы пылтыгъэх, джэгулкы зэфэшхыафхэр мыщ дэжымы къызыфагъэфедэшты-гъэх. Апэрэ джэгулкы лэпшэу зэбэныр арыгъэ. Мыщ шыте-кылауагъэр Нэтлэо Азэма, ар-кыны идзэнымы ащ пэрытны-гъэр къышыхыгъ. Ятлонэрэ джэгулкы «Чыплэ иш» ра-луагъ. Мыщ зы бэщыр зэпа-къудыизэ щызэнэкыкыу. Анахь лъэшыгъэр Бгъошэ Рус-лъан. Етланэ шабзэкы шэры-ным зышаушэтыгъ. Бгъошэ Ис-лъам анахь лэзэу кычлэ-кыгъ. Ащ ыуж аркыны идзэ-ныр реклохыгъ. Аужырэ зэ-нэкыкыу адыгэ къашыгъом фэгъэхыгъагъ. Етланэ джэгур рагъэжыгъ. Ащ Хъажэу Ами-р теклоныгъэу къышыхыгъ, ипшынуауаки агъэшлэгъуагъ.

Зэпыгъом Клэрэщэ Тембот ироманэу «Шахыомрэ пшъэшэ пагэмрэ» зыфиорэм кыхэхы-гъэу сценкэ къагъэлъэгъуагъ.

Зэнэкыкыу хэлэжырэ клалэмэ унэмкы гъэцэклэн ара-тыгъагъ, ежыхэр зэрэфау лъэп-

къым итамыгъэ, илэжы чыгъ къашынэу щытыгъ. Ахэр да-хэу шыгъэхэу залым члэты-гъэх. Ашхыагъкы тетхэгъагъ «Чыгъ лъэпсэ пытэу зэхэт лла-кыор икыкыгъуагъ» ылоу. Сим-болэт Абрек къышыхыгъэ сурэ-тыр зэкыми анахь дэгъоу алы-тагъ.

Гъубжэкъо Фатимэ залым къэгъэлъэгъон гъэшлэгъон щы-гъэпсыгъагъ «Адыгагъэр — клэлибгъу» ылоу. Ащ Ожэ Ас-кэрбий итхылыгъэр къышыхыгъэ-лэуагъэх.

Фатимэ къеклолагъэхэми, хэлэжырэ клалэхэм гушысэ-хэмкы адэгъуашэщыгъэ: «Джы къэнагъэр анахь Иофыр ары. Адыгэ палор зышалагъэщтыр тшлэрэп. Ау шыпкъэр сэ къы-шъослон, зэкыми шъулы шъыпкъ. Мыщ шлузэрэхэлэ-жыгъэр лыгъэ ежы. Арышъ шъуащыгъ горэм палор ща-лэщт, ар жюрим кыыхыштыр», — ело ащ. Етланэ жюрим ипа-щэу Шынэ Аслъан гушылэр ра-ты. Дышпэпкъы «Лы шъыпкъ» зытетхэгъэ лентэхэр зэкы клалэмэ афагъэшхуашэ, шлухыа-тын дахэхэр ыкы дипломхэр аратых. Палор зышалагъэщтыр зэкыри ежэ. Ар Симболэт Абрекэу кычлэкы! Зэкы залыр бэрэ лэгу фытео. Тиклалэмэ цыфыгъэ ахэлэу, къары-ушлохэу, дзэклол лы шъыпкъэу хушхэу, ижыкы зыхахыштыгъэ шэн-хэбзэ дахэхэр къызыхагъэ-фэнхэу, адыгэллым ишапхэхэр ахэлхынхэу тафаллао. Ащ фэдэ зыхахэм мэхъанэшо ил. Зы нэбгыри теклоныгъэ ымы-шыхыгъэу клалэмэ къахэкыгъэп. Шъопсэу клалэхэр! — къело зещаклоу.

Мы зэнэкыкыу изэхэщэнкы лэпылэгъу къытфэхыгъэх къуа-джэм щышхэу Хъуажэ Ас-лъан, Тыкы Заур, Брагъунэ Абу, Лафыш Рэмэзанэ, Тхыа-кышынэ Азэма, Шынэ Мурат, Шышэ Ахъмэд, Куфэнэ Нуры-ет. Культурэм и Унэ ипащэу Брагъунэ Сусанэ зэрэчылэуи ахэм лъэшэу афэразэх.

ПШЫКЪЭНЭ Май.

Улап.

Мыгъэрэ зэфэсым изэхэщэн фэгъэзэгъагъэхэр Европэ Адыгъэ хасэхэм я Федерацие къепхыгъэ Бремен хасэмрэ Ганновер хасэмрэ арых. Гъэтхэпэм и 31-м къыщегъэжьагъэу мэлъыфэгъум и 1-м нэс ахэм адыгъэ культурэм имафэхэр Бремен къыпэблэгъэ къэлэ цыкIоу Ротенбург (Вюмме) щырагъэкIокIыгъэх. Мы хэсэ цыкIуитIум хэтхэу экIэри дэгъоу зэшIозыхыгъэхэм, мы Iофтхъабзэм хэлэжьэгъэ пстэуми шIушIэ афэшIыпхъэу сэлъыгъэ.

Адыгъэ культурэм имафэхэр Ротенбург (Вюмме) щыкIуагъэх

Зэфэсым къэкIолIагъэхэм къызышIуцушIтхэ чIыпIэр афагъэнафи, тIэкIурэ зызагъэпсэфы нэуж Уджыхъу Ихъсан ишIуфэс псалъэкIэ программэр рагъэжьагъ. Нарт эпосым фэгъэхыгъэ къэтынхэм ащыщхэр адыгабзэкIэ, азыныкIор нэмыщбзэкIэ кIуагъэх. Нэужым чэщыр хэкIотэфэ нэс нахьыжхэр зэхэсыгъэх, ныбжьыкIэхэм чэщныкIо охъуфэ джэгу ашIыгъ.

ЯтIонэрэ мафэм Сирием ис адыгъэхэм афэгъэхыгъэ программэм фежьагъэх. ТемзэкIо Умарэ Сирием ис адыгъэхэм хэкур къызабгынагъэм щегъэжьагъэу непэ нэс тарихъ гъогоу къакIугъэм, Сирием щыкIорэ заом къатегушылагъ. Къушъхъэ До-

гъэни Сирием къыкIыхы, Тыркуем къэкIогъэ адыгъэхэм афэгъэхыгъэу КАФФЕД-м ышIэхэрэм ягугъу къышIыгъ. Сирие Iофыгъом итегушылэн цыфыбзэ хэлэжьагъ, нэмыщ парламентым хэтэу, къэкIыхэрэр къэзыгъумэхэрэ купым шышIэу Ариф Унали игушIысэхэр къырилотыкIыгъэх.

Урыс-кавказ заом илэхъан британ шпионэу щытыгъэхэм Рефа Абай къатегушылагъ. Ащ нафэ къызэришIыгъэмкIэ, ахэм якъэралыгъо кавказ хэгъэгумэ тетыгъо щырагъэгъотыным, кавказ лъэпкъхэр агъэзаохъэу урыс-сыдзэр нахъ хьыбэй шIыгъэным фэшI тыркуцIэхэр зыфаусыжыгъагъэх. ГушIылэм пае, David Urquhart ДайткIэ, Giovanni Battista

Boetti Имам МансуркIэ кIоштыгъэ.

Сабыр дунаим къызытхьорэм щегъэжьагъэу иакъыл зтеуцэфэ нэс адыгъэхэм ижыкIэ зэрахъэщтыгъэ хабзэхэм Гуней Марзиегъэ къатегушылагъ.

Врачхэм яконгресс игугъу Файди Махъмуд къышIыгъ. СурэтхэмкIэ Налшык, Тыркуем, Иорданием ар зэрашыкIогъэ шIыкIэр къыгъэлъэгъуагъ. Мы илэхъым конгрессыр Берлин щызэхэщэнэу гухэлъ зэрIэр ащ къылуагъ.

Пчыхъэм Къушъхъэ Догъэнрэ ансамблэу «Гугъэмрэ» концерт къатыгъ. Программэм хэмытэу француз бзылфыгъэу Элин Барзлеми французыбзэкIэ зы ордэ, адыгабзэкIэ «Синан» къылуагъэх. Цыфхэр щытхэу Iэгу теохъэу, къашъохэр къашIыгъэ концертыр гъэшIэгъонэу кIуагъэ.

Къыхэгъэщыгъэн фае мыгъэ зэфэсым тимынэлосэ нэгъырабэ къызэрэкIолIэгъагъэр, сабыйхэр зигъусэгъэ унагъохэр зэрэхэлэжьагъэхэр. Сабыйхэм ныбжьэу ялэм елътыгъэу программэхэр агъэпсыгагъэх. Къэлогъэн фае илэхъэс къэс зэхэщэрэ мыщ фэдэ зэфэсымкIэ пшъэрылъэу зыфагъэуцужыгъэхэр зэрагъэцэ-кIагъэхэр.

КъэкIорэгъэм адыгъэ культурэм имафэхэр Берлин щыкIоштыгъ. **КЪУМЫКЪУ Охъбый.**

• КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр •

Адыгабзэр ягуапшэу зэрагъашIэ

Сабыеу кIэлэцIыкIу IыгъыпIэм чIэхсэм плуныгъэ-гъэсэныгъэу агъотышIыр зыфэдэщтыр бэкIэ зэлътыгъэгъэщтыр кIэлэцIыкIу IыгъыпIэм иIофшIэнхэр зэрэзэхышхэр ары. Сыда пIомэ кIэлэцIыкIуэхэм яухэты инахьыбэр зыщагъа-кIорэр кIэлэцIыкIу IыгъыпIэр ары.

Сэ непэ нэIуасэ шъузыфэс-шымэ сшIонгъор Гъыш Сусанэ зипэщэ кIэлэцIыкIу IыгъыпIэу N 28-у «Нэбзый» зыфилоу къалэу Мыекъуапэ дэтыр ары. Ащ илэхъэс пшIыкIуф хъугъэу сыщэлажыгъэ, сIофшIэн шыщ пычыгъохэмкIэ сыкыжъудгъо-гощэнэу сыфай. СIофшIэнкIэ анахъ мэхъэнэшхо зэстырэмэ ащыщ адыгъэ кIэлэцIыкIуэхэу IыгъыпIэм къакохэрэм яныдэлъфыбзэ хахъо зэрэфэсшIы-щтым ыкIи ащ дакIоу тимылъэпкъэгъу кIэлэцIыкIуэхэу адыгъэ ордэхэр, адыгъэ къашъохэр лъэшэу зикIасэхэм адыгабзэри зэрязгъэшIэщтым.

Тимылъэпкъэгъу кIэлэцIыкIуэхэм нахъ псынIкIэу адыгабзэр зэрэзэрагъэшIэщтым фэлорышIэрэ шIыкIэ-амал зэфэшъ-хъафхэр сэгъэфедэх. Адыгъэ пшысэхэр, езбырхэр, гушIыгъэхэр, Iурылупчъэхэр, хырыхыгъэхэр, ордэхэр, джэгун лъытакIэхэр, джэгукIэхэр зэтэгъашIэх.

КIэлэцIыкIумэ шъхъэкIэфэныгъэ ахэлъэу зэрэзгъэсшIтхэм елътыгъэу, апэрэмкIэ апэрэ гушIыгъэхэу адыгабзэкIэ язгъа-шIэхэрэр мыщ фэдэх: «Уипчэдыжъ шIу», «Уимафэ шIу», «Уипчыгъэ шIу», «Чэщ рэхъат огъот», «Тхъагъэгъэпсэу», «Хъяр», «Къеблагъ», «Къэтыс», «КъычIахъ» зыфилохэрэр ыкIи нэмыкI гушIыгъэхэр.

Ащ къыкIэлъыкIоу адыгабзэр язгъэшIэнымкIэ картинэ гъэшIэгъонхэр, сурэткIэ гъэкIорэкIагъэу кIэлэцIыкIуэхэм апае тхылъ зэфэшъхъафхэр

сэгъэфедэх. Сурэтэу згъэфедэрэм щыIэныгъэм илэхъыкIоу зэфэшъхъафхэр къыгъэлъагъоу щытыным сылгъэплъэ.

Сурэтым Iоф дызгъашIэ зы-хъукIэ, пкъыгъоу къыгъэлъа-гъорэм ыцIэ къэсэлэ (гушIылэм пае, чэтыу, хъэ нэмыкIхэр), ар ежъмэ къыкIалотыкIыжы, етIанэ а пкъыгъор кIэлэцIы-кIумэ къагъэлъагъозэ ыцIэ къыраIо. АмышIэрэмкIэ е кыны къафэхъурэмкIэ сателэ.

КIэлэцIыкIумэ бзэу алулър нахъ зэгъэфэгъэнымкIэ жэрыIо творчествэм къыхэхыгъэ сатырхэр сэгъэфедэх. Урыс пшысэхэр адыгабзэкIэ зэсэдзэкIы-жыкI, кIэлэцIыкIуэхэм шъуа-шэхэр ащыгъэу рольхэр ялэхэу театризованнэу адыгабзэкIэ сэгъэуцу. ГушIылэм пае, пшысэу «Курочка ряба» — «Чэт къолэн».

«Еумэ-еумэ зэраIоу зэраIотэ-жъэу ныорэ лыжырэ щыла-гъэх. Ахэм чэт къолэн ялагъ. Чэт къолэным дышъэ кIэнкIэ къыкIэлэцIыгъ. Ныор еуи-еуи ыкIутагъэп, лыжырэ еуи-еуи ыкIутагъэп, цыгъо цыкIур къачыи, ыкIэкIэ еуи, кIэнкIэр ыкIутагъ. Ныор мэгъы-мэгъы, лыжырэ мэгъы-мэгъы. Умыгъ, нан, умыгъ, тат, сэ джыри дышъэ кIэнкIэ къэскIэлэцIыгъ». Мы зы пшысэ цыкIум гушIыгъэу зэрагъэшIагъэхэр: ныо — бабушка, лыжы — дедушка, чэт къолэн — курочка ряба, кIэнкIэ — яйцо, дышъ — золото, цыгъо — мышка, мэгъы — плачет, умыгъ — не плачь, къэскIэлэцIыгъ — снесу. Ар лъэшэу ашIогъэшIэгъон ыкIи агу рыхъэу агъэцакIэ. Пшысэм хэт образмэ ежыи ягупшысэ-гу-лътыгъэ къызэрихъэу, еплътыкIэу афыряIэ хъугъэхэр къясэгъало, зэфэхысыжъ ясэгъэшIы. Ащ фэдэ екIолIакIэм адыгабзэм изэгъэшIэнкIэ шIогъэшIо къе-ты.

Тимылъэпкъэгъу кIэлэцIы-кIуэхэм адыгабзэр шIу язгъэ-лэгъунымкIэ зышIуагъэ къа-кIорэмэ ащыщ «джэгун лыга-кIэхэр». КIэлэцIыкIумэ сыди-гъуи джэгуныр якIас. Ар къыз-фэгъэфедэу, язгъашIэмэ сшIо-игъохэр джэгуным дыхэтэу алысэгъэлэсы.

КIэлэцIыкIумэ зэдэгущы-Iэгъу адэсшIы къэс Iофыгъоу тызтегушIыIэрэм елътыгъэу гушIыгъэхэр сэгъэфедэх. Еж кIэлэцIыкIуэхэм нахъ Iурыфэгъу афэхъушIтхэр сэгъэфедэх. Ахэр сэ къафасломэ, ежхэр езгъэдэ-лэхъэ, етIанэ къыкIызгъэлоты-кIыжыгъэ зэрасэгъэгъашIэ. ЗызэрагъэшIахэкIэ, нахьыбэу гушIыгъэ зышIэхэрэмкIэ зэ-нэжыкIухэр зэхэсшIэ.

ЕтIани къэлогъэн фае: тимылъэпкъэгъу кIэлэцIыкIуэхэм адыгабзэр ядгъэшIэнымкIэ шIуагъэ къэзытэу тикIэлэцIы-кIу IыгъыпIэкIэ тилэр тимузей цыкIу ары. Нахьыпэм адыгэмэ агъэфедэщтыгъэ Iэмэ-псы-мэхэу, хъакъу-шыкIухэу ащ чIэлъыр макIэп. ГушIылэм пае, адыгъэ пшыс, пхъэкIычхэр, тыжыи бгырыпх, Iанэ, Iанлъ, са-ехэр, цыехэр, падохэр, адыгэмэ тхыпхъэу ялагъэхэр зыдэт аль-бомхэр, Мыекъуапэ фэгъэхы-гъэу планшетхэр, альбомхэр ыкIи нэмыкIхэр. Музеим изэ-

гъэфэнкIэ лъэшэу IэпыIэгъу къытфэхъугъэхэм ащыщых кIэлэцIыкIумэ янэ-ятэхэр, янэж-ятэжхэр. Тимузей кIэ-лэцIыкIумэ лъэшэу шIу альэ-гъу. Ащ ахэр бэрэ экскурсие тэшх, игъэкIотыгъэ пчыхъэзэ-хахъэхэр, къэгъэлъэгъон зэфэшъхъафхэр зэхэтэшх. Ахэм ащыщых: Адыгъэ Республикэр загъэпсыгъэр илэхъэс тIокI зэрэхъугъэр, Адыгъэ Республикэм икIэлэ шъхъалэу Мыекъуапэ имэфэкI маф, адыгъэ шъуашэм ыкIи адыгабзэм ямэфэкI афэ-гъэхыгъэ пчыхъэзэхахъэхэр. Ары къэс пшъэрылъ гъэнэфа-гъэ зилэ Iофтхъабзэхэр тэгъэ-цакIэх.

КIэлэцIыкIуэхэр адыгъэ шъуа-шэм имафэ ехьылIэгъэ къэгъэ-лэгъонэу музеим щытшIы-гъэм зытэгъэхэм, ар лъэшэу ашIогъэшIэгъоныгъ. Шъэожы-ехэр цыемэ ачIэдгъэуцуагъэх, яфэбагъэрэ ядэхагъэрэ зэхад-гъэшIагъ. Пшъэшъэжыехэр саемэ хэдыкIыгъэхэу ялэхэм яд-гъэплъыгъэх, анэдгъэсыгъэх. КIэлэцIыкIуэхэм адыгъэ шъуаш-хэр ащыгъыхэу адыгъэ къашъо-хэмкIэ къэдгъэшIуагъэх ыкIи лъэшэу агу рыхьыр адыгъэ ордэ цыкIуэхэу «Къешхы», «Хъапи-цыу» зыфилохэрэр къядгъэ-луагъэх. Нэужым адыгъэ шъуа-шэм идэхагъэ зэхашIагъэу, агу

рыхыгъэу тыкъэкIожы сурэт-хэр тшIыжыгъэх. Тимылъэп-къэгъу кIэлэцIыкIумэ адыгъэ шъуашэр, адыгъэ ордэхэр, адыгъэ къашъохэр лъэшэу агу рехыи. Ащ фэдэу тикIэлэцIыкIуэхэм ащыщ (Нестрогаев Женя) къэ-гъэлъэгъонхэм захэлэжъэ нэуж яджэ экIожым арилуагъ: «Сэ ины сызыхъукIэ шым сытесэу шъошэ дахэ сшыгъэу сызекIо-нэу сыфай». Янэжърэ ятэжърэ бэрэ егупшысагъэх кIэлэцIы-кIум къылуагъэм. КыраIолIэ-ни ашIагъэп. ТIэкIу зытешIэм Жене къэкуагъ: «Сэ адыгъэ сы-хъушIт» — ылуагъ. Ар ашIогъэ-шIэгъонэу янэжърэ ятэжърэ къысфалотэжыгъ. Ар сэ лъэ-шэу сIогапэгъ.

КIэухым къасломэ сшIонгъор бзэ лые зэрэщымыIэр ары. Ти-адыгъэ кIэлэцIыкIуэхэм ядыгаб-зэ унагъом къысхъэжъэу, тэ ащ хахъо фэтшIэу, тимылъэпкъэгъу кIэлэцIыкIуэхэу адыгабзэр эд-гъашIэхэрэм икIу фэдиэу тазыдэлажыкIэ, тиadyгабзэ лъэпкъ зэфэшъхъафхэм къахэ-кIыгъэ кIэлэцIыкIуэхэр нахъ зэгуригъэлэщтыгъ, нахъ зэрип-хыщтыгъ.

ХЪАТХ Саньет.
Мыекъопэ кIэлэцIыкIу
IыгъыпIэу N 28-у «Нэб-
зый» зыфилохэрэм икIэлэцIу.

Зэрэ Кавказу икьэбарлуатэх

Укызыщыхугъэ чыплэр шлу
умылэггун плэкына! Сыдигъо кы-
фэбгээзэжыгъэми сабыеу икушэ уцегъэ-
хые, уигъатхэу лапл кыуещэкы, гум пэбла-
гъэш, уцэрэхъаты. Зыщыоггэпсэфы.
Кызыщыхугъэхэ чыплэр — яхэгъгу цыкы — зыпарэки
кыамыбгынагъэу, ащ шлулэгъу мыухыжъ фырялэу, идэ-
хагъэрэ илэшугъэрэ афэмылотэкы зэшхэгъусэ
нэбгыритлу Кавказым щэпсэх. Ахэр Котляровхэу
Мариерэ Викторырэ арых. Налщык щыщых.
Кызыщыхугъэхэ ыки щеджагъэх. Ахэм
непэ нэлуасэ шыуафэтшы
тшюигъу.

фиорэ тхыгъу «Парламентскэ гъэзетым» кыригъэхъагъэм мырзуштэу шетхы: «Культурэ зэфэшхъафхэм, цыф зэхэтыклэхэм, хабзэхэм куоу нэлуасэ зызэрафашы-рэм лъэпкыхэр зэфэмыдэхэм, зэп-благъэ зышыху ахэлыр Котляровхэм цыфхэм агу-рагъало».

гъэм, икьэбархэр цыпэ-цыпэу кыаугъоижыхъэзэ, итеплъагъэр, иобраз, исаугъэт зыпкъ рагъэ-уцожы.

«Анахэ Иофшлэгъэ инэу зыфэслэгъужыхэрр «Кавказым ицыф лъэпкыхэр: тарихы, географир, этнографир» ыки «Кавказ» зыфиорэ томыбэ хуэр тхыльхэр арых, — ело Марие. — Тури Урысыем иобщественность хигъэунэ-фыкыгъуу щытых».

Мастэм Иуданэр зэрэлъ-кlorэм фэдэу мэпсэху Мариерэ Викторырэ. Ялуи яшли зэхэлых. Ашлэрэ пстэум мэхъанэ ил, атхырэ пстэур цыфхэм апай. Ятхылъ тедзаплэ кыдигъэкырэ тхылъ пэпчэ кыушхъэчлэс лъэпкхэм алъа-псэхэм уафэзыщэжырэ Иофшлагъэх.

Блэкыгъэр зымышлэрэм непэрэ мафэм уасэ фишлышурэп. Котляровхэр блэкыгъэ уах-тэм икьэбарлуатэх, непэрэ цыпаклэм иорэдылох.

ИофшлакIэ уасэ кыфашы

Викторырэ Мариерэ ашлэрэ Иофыр шлу зэралэгъурэр кыдагъэкырэ тхыльхэм кьадэхэгъэ тхыгъэхэмр сурэтхэмр ямызакъоу, ятеплэхэм кьагъэлабгъо. Ахэр клэраклэх, кьэбарэу кьауагъэхэрэм гу лъыуагъатэ, мэхъанэ шхъалэу тхылым илэр кыуагъашлэ. Тхылъ тедзаплэм Иофышлэ куп икыгъэ илэсым Кьэбэртэе-Бэлыкьар Республикэм и Къэралыгъо шлухъафтын кыфагъэшъошагъ.

«Кавказым шыпсэурэ цыф лъэпкхэм ятарихъ, якультурэ, яэтнографие кьэ-зыухъумэхэр Виктор ыки

Мария Котляровхэм гушылэ дахэхэмрэ шытхурэ ренэу кьалжы. Тхылышхэ пчъагъэу ахэм ятхылъ тедзаплэ кышыдагъэкыгъэхэм адыгэми, бэлыкьарми, осетинми, ингушми агу ихыкыларэм нэлуасэ уфашы», — кылуагъ КьБР-м и Лышхъэу Къанэкъо Арсен.

Тхылъ тедзаплэм Иоф зыпашлэрэм кыщегъэжыагъэу Котляровхэм тхылъ минитлу фэдиз кыдагъэкыгъэ. Ахэм ащыщхэр ятлонэрэу кытыра-дзэжыгъэх.

Викторырэ Мариерэ яуах-тэ зэрэщытэу тхылъеджаплэм щэкло. Иофыр нахыжыгъэу кьау-хуэу кыхэкымэ, тхыльхэр, Иофыгъо зэфэшхъафхэм афэгъэхыгъэ текстхэр атхых. Охтэ фабэхэм республикэм ичылплэ анахэ чыжыкхэр, кьу-шхъэхэр кьаклухъэх. Ахэр хъаулые хъухэрэп — зэп, тлоп Котляров зэшхъэгъусэхэм пытэплэжхэр, ижырэ кьалэхэр, кьэхэлэжхэр кыхагъэ-щыжыгъэу кызырэхэкыгъэр.

Икыгъэ илэсым порталэу КВР-Тиме зыфиорэм Виктор «Мужское лицо 2012» зыфиорэ цлэр кыфигъэшъошагъ. Кьэбэртэе-Бэлыкьар Республикэм ичылгу тарихым исаугъэтэу итхэм якъэгъэгъунэнклэ ыки ахэр цыф жьугъэхэм зэлыгъэ-шлэгъэнхэмклэ Иофшхоу зэрихъэрэм фэшл ар УФ-м и Президентэу В.В. Путиным кыыхыгъэхэм ащыщ, цыхъэ зыфишлэрэ цыфхэм ар ахатхагъ.

Икыгъэ илэсым Виктор ыныбжэ илэс 60 хъугъэ. Ащ ехъулэу журналистхэм дашлыгъэгъэ зэдэгущыгъэу кыщилогъагъэх мыщ фэдэ гушылэхэр: «Бэ кызыдэху сшюигъор, ау зэкIэ гушы-итлоу «Кьэбэртэе-Бэлыкьарым» игъунапкъэ икыларэп. Сыушъэфырэп: ар сэгъэ-лъаплэ, шлу сэлэгъу, амалэу силэмклэ а зэхашлэр нэмыкI цыфхэм анэзгъэсы сшюигъу. Сихэгъэу цы-кIоу Кьэбэртэе-Бэлыкьарымрэ сихэгъэу инэу Урысыемрэ симылэхэмэ, сызэрэмыпсэушъуштыр, ежхэмэ тэ тишлугъэу зэхамышлэу зэрэ щымылэшъуштыр икьоу кызыгурэло».

Зэшхъэгъусэхэм кьадэху-гъэри ашлагъэри бэ, ягухэлхэм джыри кыащылэрэп. Псауныгъэ ялэу илэсыбэрэ тичыгу-жыу Кавказым икьэбар хагъа-хъоу псэунху афэтэлэ.

ШБАУКЪО Аслъангуаш.

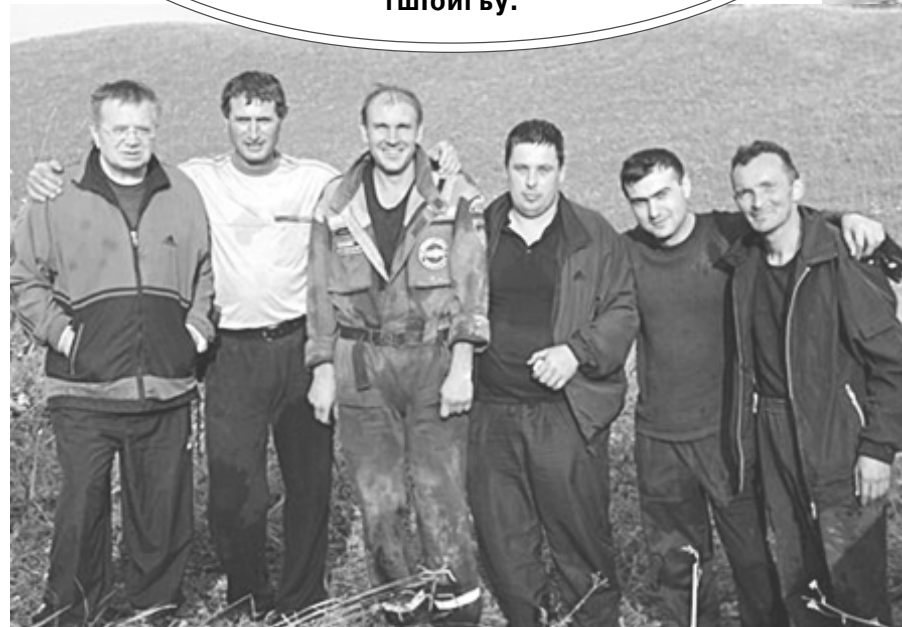
Хэта Котляровхэр?

Котляровхэм ящылэклэ умыгъэшлэгъон плэкырэп. Кьэбэртэем кышыщыхугъэх, альэпкы-клэ урысых. Ящылэгуом кы-щегъэжыагъэу лъэпкэ зэфэшхъафхэм якультурэ байхэр кьапэблагъэ хъугъэх. Джы ахэр зэрэ Урысыеу шыпсэурэ цыфхэм алъагъэлэсынэу мурад зыфэзышлыжыгъэ цыфых.

Тури литераторых, журналистых, археологых. Виктор илэс 23-рэ ыныбжыгъу гъэзетым икорреспондентэу Иофышлэнэу ригъэжыгъагъ, нэужым редактор годзагъ. Я 90-рэ илэсхэм Кьэбэртэе-Бэлыкьар Автоном Советскэ Социалистическэ Республикэм и Апшэрэ Совет итхъаматэ илэпылэгъу. Кьэбэртэе-Бэлыкьар Республикэм изаслуженнэ журналист, УФ-м итхаклохэм ыки ижурналистхэм ясоюзхэм ахэт. Европэм искусствэхэмклэ иакадеми (Брюссель) тхылъ сериеу «Цыфхэр. Зэманхэр» зыфиорэм пае иапшэрэ шлухъафтын кыфигъэшъошагъ. «Горец года» зыфиорэ цлэ гъэшлуагъэр икыгъэ илэсым республикэм кыщыратыгъ.

Виктор зэришхъэгъусэм нэмыкIу Марие ащ илэпылэгъу, иакъылэгъу ыки иупчлэжыгъу. Ащ республикэмклэ комсомолым ишлухъафтын, Шэуджэн-цыкылу Алыи ыцлэ зыхырэ тыжын медалыр кыратыгъэх. ВЛКСМ-м икьэлэ комитет, республикэм культурэмклэ и Министерствэ Иоф ащишлагъ. Налщык кышыдэкырэ гъэзет зэфэшхъафмэ ащылэжыагъ.

Кавказым итарихъ зышлогъэшлэгъон пстэуми Котляров зэшхъэгъусэхэр ашлэх. Ар зыфэдэгъэ шыпкырэ зэманхэм ахэкIокIэжынынэу зыщыфэжыгъэ уахътэм, ащ «чыплэ стыркIэ» еджэхэу зыщыху-

Нэбгыритлу тхылъ 60-м еху атхыгъ ыки кыдагъэкыгъ. Ахэр Кьэбэртэе-Бэлыкьарым ыки Кавказым ичылплэ зэфэшхъафхэм яцыф цлэрылохэм, кьащыхугъэ хъугъэ-шлагъэхэм, ячылплэ гъэшлэгъонхэм, саугъэтхэм, клэ-клэу кьэплоштмэ, ятарихъ афэгъэхыгъэх.

Яхэгъгу шлулэгъоу фыря-лэр кьагъэшхыпкыжыгъэ, нэмыкI цыфыбэмэ шлу арагъэ-лэгъу, зэхарагъашлэ, кьакохэу алэгъу ашлөгъоу ашлэх.

Кьэбэртэе-Бэлыкьар Республикэм зыщызгъэпсэфынэу кьакохэрэм япчъагъэ Котляровхэм хагъахъо плэмэ, ухэ-укоштэп. Арэуштэу зэрэщы-тыр республикэм и Лышхъэу А. Къанэкъоми хигъэунэфы-кыгъэу щыт.

Тхылъ тедзаплэр яунай

Илэс 20 хъугъэ Мариерэ Викторырэ унэ тхылъ тедзаплэ кызызлэуахыгъэр. Апэ ащ «Эль-Фа» фаусыгъагъ, нэужым «ПолиграфсервискIэ» еджагъэх, джы «Издательство М.и В. Котляровых» рафо. Урысы-ем ит тхылъ тедзэплэ пстэумэ

мыхэм яер зэрэтекырэ щыл, ар Кавказым фэгъэхыгъэ тхылъ нэмыкI кызырэдамыгъэкырэ ары.

Мыщ Иофшлэгъэ гъэшлэгъонхэр зыдэтэу кышытырадзэгъэ тхыльхэм ащыщых «История, народы, обычаи», «Географические объекты и названия», «Европейские дневники XIII — XVIII веков», «Адаты горских народов» зыфилохэрэр, нэмыкI-хэри.

«Нарты Кавказа: история, география, этнография» зыфи-лорэ тхыльхэм ащыщых Кавказым аужырэ илэс 400-м фатхыгъэу щылэр зэкIэ кызылэ-убыты. Революциер кыдамы-хызэ тырахыгъагъэхэу сурэт 500 фэдиз ахэм кьадэхъагъ.

Фотоальбомхэр, очеркхэр зыдэт ыки узгъэгъозэрэ тхыльхэр кыдагъэкыхэрэм ахэтых. 2010 — 2012-рэ илэс-хэм Котляровхэм ятхылъ те-дзаплэ кышыцаутыгъэ тхыль-хэр Урысыем кышыдагъэкы-кырэ анахэ тхылъ дэгъухэм ахалытагъэх.

Урысые Федерацием илгы-тэкIо Палатэ итхъаматэу, Уры-сыем итхылъ союз итхъаматэу Сергей Степаниным «Кавка-зым гъэры ышлыгъэхэр» зы-

«Адыгэ макъэм» щылъжабгъэх
сшынахыжэ къасэху Дыху
Муратэ ышнахыкIу Дыху
Хисэрэ. Джары «Адыгэ макъэм»
сигупсэ гъэзетэ Iахылыгъэ-
къошныгъэ дэсI сзыгъалорэр.

Мурат 1961-рэ ильгэсым шегъэжыгъэу гъэзетым илитературнэ йофышлэу, отделым ипашэу, пшгъэдэкъыжы зыхьырэ секретарэу йоф шигшлэгъ. Краснодар къышыдэкъыштыгъэ гъэзетэу «Советская Кубань» зыфилорэм АдыгемкIэ икорреспондентэу йоф ышлагъ.

Дэгбоу кээсэшлэжы а лэхэ-
ным, теджэфкэлэ, Хыси, сэри
Мурат иунэ тисыг. Адыгэ кээ-
ралыгэ кэлэзегэджэ институтым
тыщеджэштыгээ. Мурат ишъ-
хэгъгусэу Мелчхъанрэ ежыры-
рэ кэлэиш зэдапшустыгээ. А
унэгшошхом сэри таххъожыггэу
Хысэрэ сэрыр тырагъаджэ-
штыгээ. Ащ фэдэ унэгэ лужум
лоф шыпшлэнэу унэ шъхаф хэб-
гъотэныя? Апэ узэрыхашт унэ
шыклум сэ сышчыыештыгээ,
телефоныр ащ итыг. Пчэдыжэ
кээс шынахыжы Мурат ыгээ-
хазырыггэ кызбарыр телефонкэ
Краснодар ыгээхыжыштыгээ,
ар арио зыхууклэ, жы дэдэу, а
мэкэ шъбэ дэхэм сесэжыггэу
сыклэдэлукызэ, сыхэчыыежэуи
кыхэкыштыгээ.

Зэлхашлэрэ шлэныггээлэж-
литературоведзу Кэуныжэ Мы-
хэмэтэ (мы лпыр Мурат илгэзү,
бэрэ тэдэжэ кыакоштыгэзэ) «Гү-
кэкэжыгэ льяпхээр» зыфилорэм
шетхы: «Журналист ныбжыкы-
хэу юфым пышагэхэу гүзэтым
рагэблэггэгэхэм апэрэу ащи-
цыгыг Дыхуу Мурат, район гүзэ-
зэтым юф шишлагэзү, опыгт шү-
клайи илагэ. Ащи отдел ратыгэ,
дэгэуу тхэу, гүзэзетым илахышлү
хишлэхэу шытыгыг».

Хэкум шүзэлявшлэрэ эджэ-
гээ-гээсаггэу ЦуукI Налбий
(шыгжээн) «Гукэжыжэ сфэху-
ггэх» зыфиорэм кышциуагэ.
«...Дыху Мурат тутынр хиган-
нэти, зи ымыуахэу, чэщныкьом
нэс зыкIэрысышт столыр зрыт
кабинетым физиэнкыштыгээ. Сэ-
мэркэу дахэр журналистхэм
ашыштыгээ, кьуаджым шүзэха-
хыгээ кьэбархэр кьауатэштыгээ,
гьогу тыхаштхэр ззэггыштыг-
гээх... Хэутакохэр пчдэжыпэм
кызылабгахэкIэ Iасэштыгээх,
атхыгээхэр столым тыралхьэээ
ялушаштыгээх — Алахьым
укыгээшлыгээмэ, псынклалоу
кыхьухт, районым сэ сэжээ, Ды-
хьум тыриггээзыгэ».

Льэпкэ тхаклоу Кошбэе Пшы-
мафэ гъэзетым ныбжьыккэзэ Иоф-
цишагэ (бэмьшлэу тхэкъыжыгэ),
редакцием иофшышхэгэр ыгу бэрэ
кэкъыжыштыгэ. «Къэлоклэ дахэ
горэ, фэгъэдэныгъэ гъэшлэгъон,
гъээзпнэ ямышыккэ тхыгъэм
ккышэфэгъэмэ, Дыхуэ Мурати,
Нэпшэкъый Заури, Пэнэшхуэу
Сэфэри, Хъамзэти псынклэу гу-
лыатэшыгъэ, угу кысэрзалэтын,
узэрэклагъэгъушлун гучылэхэр
кыпфагъотыштыгэхэ».

Джары шынахыкыжъу Дыхъу Мурат ифшлэгъугъэху, иныб-джэгъугъэхэм кырауалыштыгъэхэр. Мы зигугъу кэзшыгыгъу цыф гъэсэгъэшхохэм зышлэ кыралорэ журналистгхэм апэрэ еятлонэрэ чыплэм Мурат агъууштыгъ. Шынахыкыжъу Дыхъу Мурат цыфыгъэшхо илэу, гуклэгъу-гуклэгъузэгъу закфэу зэхалыгъ. Сыл хъугъэкIи ымакыгъ ылэтыштыгъэп. Иунэ цыф клонлэшухагъ. Бэрэ кыдихъэштыгъэх Къуныж Мыхъамэт, Тхьаркыохъо Юныс, Кочбэе Пшымафэ, нэмкIхэри.

Мурат шгээ нахьыжыр кызыфэхум сянэ Тхьаркьохь Юныс фэдэу цыф рэхат-гэсагэ хьунэу тыриуи, аш ышэ фыусыгагь. Мурат ильэс 50 зэхум, 1977-рэ ильэсыр ары, пчыхьзэхэхэ игэклогыгэ ин фашыгагь. Джы ресторанхэм джэгухэр, кызыхьугэ мэфэкл-хэр зрэшашыхэрэм фэдагэп а уахьтэм. Еж Мурат зыщыпсэурэ иунэ зыдэтым шагу хьоо-шцаушо ил. Аш ыныгыгэ ильэс 50 зэрэхьугэм имэфкл дахэу шыкыуагь. Цыф гэсэгьабэ, дэхабэ аш кьеклолэгьагь: Яклэко Александр, Шхьэлэхьо Абу, нэмыкл-хэри. Сэмэркэушо хыхьэлэу ыкли жэбзэ кэбзэ дахэ зылулэ

СШЫНАХЬЫЖЪ журналистхэр

Блэгъожь Зулкъаринэ пчыхьэзэ-
хахьэр зэрищагъ.

Мурад Адвэгэ тхыгь тедзапэм ильэсипшлэ ипэщэгь (1976 — 1986). Пестэумкля хэутын Иофым ильэс 38-рэ шыгьтэжыгь. Республикэ мэханэ зилэ пенсие фагэзуцугьагь, ау ар бэрэ кыратынэу хугыгэп, ильэс 61-м итэу идунай ыхьожыгь.

**Хысэ, Дыхъу
Мурат
ышнахыкIэ,
псаоу
щылагъэмэ, мы
ильэсым
мэлыльфэгъум
и 16-м ыныбжъ
ильэс 75-рэ
хъуштыгъэ**

Тиунагьо адыгэ унэгбо лужы-
шуагэ. Зэшыпхъуиплърэ зэши-
щырэ тыхъуштыгэ. Тянэрэ тятэрэ
колхозым шылажбэщтыгэх. Сятэ
мэлэхбо фермэм мэлхэр шыф-
гыгэх. Фермэр кьуаджэм пэ-
чыжагэ. «Пэнэгуклэ» заджэ-
щтыгэхэ мэзым ыгузэгу ар
итыг. Ащ пэмычыжбэу хэтэ те-
дзэ шытилагэ. Мэз гузэгум чыг
гуэгэхэри панэхэри тыраупкли,
хьурау кышыхы, джэнчи, на-
трыфи, кьэби — бэ лэжыгбэу
кышщидгэкьыгбагэр. Хысэрэ
Щамсудинэрэ (мыр Хысэ на-
хыжыгэ) сырягъусэу ежхэм
натрыф абанэхэ кыхауыштыг-
э, сэ натрыфыцхэр исыдзэ-
щтыгэ. Пидыгупшэжкын умы-
лэкьынуу чьыопсыр а лэхбаным
дэхагэ. Мэзым бзыоу хэсхэм
орэд кьызэраюштыгъым уезычи-
нуу идэхагэ шытыгтэл. Псыхьо
кьэргэо нашхьоу Псэкьупсы фер-
мэм пэмычыжбэу речэкьыгты,
Псыфабэм ылэныкьоклэ ыпэ
ригэхъуштыгэ. Ащ фэдэу чьы-
опсыр зышкьабэзм кышкьыг-
бэ лэжыгбэу мылэшлу хьуныгта?

Нэгжмээр буудажму дахуу цаг-
гэмээфхкыштгыг. Мэфкэ! лья-
пэу Кыдыр чэщыр кэсыггаг.
А пчыхэр сщмыгыгупшэжынуу
сыгу кынагагэмэ ашхуу, тэмаш-
хэм тес кляи, Итэцхын мэкэ-
шэбэ дахэклэ «Лайлахэ-Илэ-
хэ»

лахкІэ», зэчыркІэ чылэр зэпа-
гъэджэжызэ къекІокІыщтыгъэх.

Хийсэ я 10-рэ классыг кы-
зуухым, Адыгэ кьэралыгто кӀэлэ-
егъэджэ институтым чӀэхьагъ.
Дэгъоу еджэщтыгъэ. Институтым
чӀэсызэ тархып ригъжыгъагъ;
усэхэр, зэнисовкэхэр район гъэ-
зетхэм къащыхиутыщтыгъэ. Сэри
мы институт дэдэм сычӀэхьаным
сыфэгъгъэчыгъагъэр Хийсэ ары.
Студентыгъоом иохътэ чӀэфхэр
сидэу тхъгъэ дэдагъэха, непи
ахэр сшыгъупшэхэрэп.

Хысэрэ сэрэрэ тышинахыжь Мурат иунэ тисыг. Ащ иунагьо нэбгыритф хууштыгэ: зы пшья-шээрэ шэуэитлурэ Муратрэ Мелэчхыанрэ зеданлуштыгэм. Тэри — Хысэрэ сэрэрэ ахэм тах-хыожыгьяг. Мурат ишххэгусэу Мелэчхыан цыф дэгъу дэд, иклэиш тафиггадэу, тыгу химыгэкклэу, кыритэхуупхэу теджэфклэу тээрщицаг. Тхьэм псауныгэ кырет. Хыс ары шү дэдэ ыльэгъуштыгэр Мелэчхыан. Деджэрэ студентхэр пшьяашы клати зэгусэхэу тадэрэ кыклохэти, Мелэчхыан лэшлю афэнцэрхыхэти ыгашхэштгыгэх.

Сятэш Сэфрбый ыпхыу Сусанэ а лъэхъаным Краснодар дэт мединститутым шеджэщыгъэ, республикэ сымэдджэщым Мыскыуапэ практикэ цыхынэнэу кэкколъагъ ыкли Сусанэ Мурат иунэ исыгъ. Сусанэ келотэжы Мурат санаторием кыуагъэу, Мелэхъаным сабыищыри кыгъоу Тэхутэмыкыуае ыгъщ шылэхуэ, Хысэ зэкэ кыдедэхэхэр кыщэхы Сусанэ зэрафигъэпщэрыхъэгъагъэр. Орэдыр кыаомэ, кыащохэз зэрэтхъэжыкыгъагъэхэр. Пшъашгэхэм Хысэ шлу алэгъуштыгъэ, ежыр цыф чфэу, ымакэ екюв орэдыр кылоштыгъэ.

1957-рэ илгээсэм илгээмэф
гъепсэфыгъо мээзищым комсо-
мольскэ путевкэккэ студент ку-
пым хэтэу Хысэ Казахстан
целинам клогъагъэ. А илгээ мы-
гъом, Хыси дэмысэу, шына-
хьыжэу Щамсудинэ нахь дахэ ти-
унагъо кыхьыгъагъэп, Краснодар
дэт сатыушI техникумым ше-
дэжштыгъэ, тещицу Староми-
нским практикэр щихьыштыгъэ,
илгээ 26-м итэу, ккэлэ зыкэмы-
щэ сурэтым ихьадэ кытфыдаж-
ыгъагъэм. Машинэ зэутэклым
хэкЮдагъ. А сянэ тхьамыкI, ащ

кIэхэкIыгъагъэр къэIожьыгъуай.

Хьисэ институтур кызысухым, гъзэтеу «Советская правда» зы-
фиорэм Краснодар краим, Со-
ветскэ районым кыштыдэкы-
штыгъэм илъэситло Иоф щиилагъ.
Ащ пыздагъэу Пчыхалыкъое гу-
рыт еджаплэм 1962 — 1965-рэ
илъэхсэм Иоф щиилагъ, урысыб-
зэмрэ литературэмрэ я 8 — 10-рэ
классхэм ашаригъэхьыштыгъэ.

Егэзджэн Юфшһнэм иветерану Шэртэнэ Сарэ шыгыупшэрэп 1964-рэ ильэсым кӀэлэгэаджэмэ яшһныгыг зыпхыгагэахьорын институтым шыгэху Хыисэ «Голстоим ироман-эпопееу «Война и мир» зыфилорэм чһыопсым изэрэщыт кызырэрэшигыгэагэрэр» зыфилорэ доклад гышһэгэоныр кызырэрэшигыгэагэрэ. Сарэ кызырэлотэжыкыремкӀэ, кыедэ-лүхэрэм кыахэуцуи, зы тхыапэ горэмн хэмыплгэу, моц фэдиз зыннэгэ романым хэт образкыи а зкӀэ чһыопсым изэрэщыт арипхызэ докладыр кыуупкӀэгыг. А уахтэм институтым идоцентэу, профессорэу, литературэм икафедрэ инашэу шыгыгэ Зоя Федоровна Бовыкинар Хыисэ кыкӀуалли, лаплӀ кыыришкӀли, кыыриуагэ: «Афэрэм! УлӀ-хуупхэ, о цыф дахэ зэрэпэкӀыштыр сэ сӀшһэштыгэ...»

А охътэ дэдэм сэри институтыр къэсыухи, направлениикIэ Пермь хэкум сынокIоуагъ. Урыс гурыт еджэпIэ ин сыздэкIоуагъэр. Я 9-рэ классиплIыр къысатыгъ. Литературэр анахъ зыщыкIынхэр, классикхэр зыщакIухэрэр: Толстоир, Чеховыр, Чернышевскэр. Елбэтэу Хысэ телеграммэ къэстыгъ я 9-рэ классымкIэ егъэджэн тхылъ IэпыIэгъухэр къысфари-гъэхынкIагъу. Бэрэ пэмылъэу къысфукIагъэх. КъыдкIыгъэ тхы-пэ тхыгъэм сыгуIэз седжагъ, сынэпси къыгъэкIуагъ. Иджэгу Хысэ сыхэтынэу зрэмыхуэгъэр, ащ сызэрэхэныгъэр ыгу къызэ-реуагъэр къытхыштыгъ. Ащ пы-дзагъэу къысеIо: «ШIэныгъэ уиIэмэ, методикэр ежъ-ежырау къэкIошт. Ау сьд хуэгъэми кл-лэмэ ныбджэгъуныгъэ адэшI, ахэм шIу зыгъэлъэгъу».

Дыхьу Хысэ 1966-рэ ильэсым
телевиденимрэ радиовещанимрэ
я Комитет Юф щидшэнэу рагъэб-
лагъэ. 1974 — 1982-рэ ильэсхэм
радиовещанимрэ телевидением-

рэ ятхяматэ игуадзэу щэлажэ.
Тыдэ юф зыщеші шьыпкыагэ,
кээрар зіэггэ цыфышлугэ.
Ныбджэгухэмкдэ хьалэлэу, ыгу
афызэлухыггэ дэдагэ.

2003-р оны илээс Мыекбуягз сышцызу сянэшым ыпхыу Пэрэныкы Розэ ыпкы кыкызу, Адумыжы Разыет итхылызу кыдыкыгэм илээтэгэуцу сышылагы. Мэфэкыр гыэшэгонэу, дахэу кыуагы. Кыэгышылэштхэр хызырэу кыкэм фэкыуагыэхэу, пчыкыэхэхэхэм ипашэ кыло: «Гылофшэгыуштыгыэхэу, лыгынгыгэзыфгыгилэгэ ныбджэгыу класэхэу Дыху Муратрэ Хысэрэ ашыпхыу Шамсэт, Пэрэныкы Мурат ашыпхыу ипшашыкы (кыхыгэхыжыкы ари) гушылэр етэты».

Сыдэуштэу укэмыгушы!э-
ныгыга а гушы!э фабэхэм ауж?!
Разыг итворествэ ехылагуэуи,
рэзэныгы гушы!э заули лытэ-
ныгыгуэу кысахыгэм пае сэри
кэс!уагь.

Згорэм Хисэ тадэжэ кьэкълугэу сянэшым ыкьоу Арамбый Пэрэныкыр игъусагы, гъэмэфэ мэфагы, зэрэгъэгущыгъэху, кьэбархэр кьагуатэу ланэм псыгыгъэ «Алахьым семыукли, Левитан ымакьа а шыуишагу кьыдэлуклырэр, сьдэу фэдэкьабэ», — ылозэ, щхьыз тигъунэгъу шыузыр тадэжэ кьыдэхьагы. Шыпкэмэкли, сэ зэрэсшым пае слорэп, ау Хисэ мэкъэ дахэ илагъ. Радиом Иофщишлэ зэхъум пчыхьээзэхьабэ районхэм арыт кьыаджэхэм ащызэхьищэгъыгъ. Хьэгъгу зоошхом хэлэжыгъэ Шэуджэн Аюбэ идокументальнэ тхылытлы литературнуу Хисэ ары зэзыгъээзэфагъэр. Адыгэ драмтеатрэу ыгъэуцугъ Хисэ иапэрэ пьесэу адыгэ революционерху Шэуджэн Мосэрэ ащ ишъхьэгъусэу Гоцзунаерэ афгъэхьыгъэу «Гоцзунай» зыфилоэр. Ар зыфэуклочыгъэр режиссер църылоу Хьаклэгъогъу Къэсэй.

Хысэ идокументальнэ повесту «Онэтемых мафэхэр» зыфилорэм кытегушылэзэ шлэныгэзлэжэу Шыкэ Николай етхы: «Дыхуу Хысэ итгылэзу «Онэтемых мафэхэр» зыфилорэр адыгэ тхылэджэ клэклэхэу шлэныгэзлэжюгу кыхэхыплэм еклэлагэхэр апэрэу эджэштэхэм зыкэ ашыщ. Арыштэ, советскэ цыфым илэхужыныгэрэ хэлэ шыгшкыагэмэрэ кызыгэлэбгэюгэзэ журналистым лэжэу тифэгвишл».

Шыфым ианых шыһэпэшүм,
ильгэс 47-м итэу, гьэтхапэм и
27-м, 1985-рэ ильгэсым иғонэ-
мысыу Хыисэ ищыһэныгыг ыухыгы.
Унэгю дахэ кыһынаагы, ишэ
хьэгтусуу Дарихьянрэ ежыррэ
кIалэрэ пшгашгэрэ зэдапугы.
Хыисэ зышчымылэжэ уж, Дари-
хьян кIалэмэ дахэу адлэлжыагы,
Iэдэб ахилхьаагы, риггэджагэх.
Хыисэ ыпхыю Саидэ юридическ
шһэныггэхэмкIэ кандидат, доцент.
Адыгэ кьэралыгыг университет-
тым ииоридическIэ факультет кон-
ституционнэ ыкIи административ-
нэ правэмкIэ икафедрэ ипаш.
ИкIалэу Заур Адыгэ кьэралыгыг
университетым итарихэ факульт-
ет кыухыгы. Кьалэу Мыекьуапэ
иадминистрация культурымкIэ
иггэлорышIапIэ Iоф шешлэ. Са-
идэрэ Зауррэ унэгю дахэхэр ялэх.
КIэлэ тIурыгтIу апIу. «Iшэужыр
бжиблэу ма» аIо, а тиныбжык-
кIэхэм ятэхжэ фэдэу гушшыса-
кIохэр, тIахIохэр кьахэжынкIи
пшһэнэп.

БЭРЭТЭРЭ *Щамсэт.*
Егъэджэн ЮфшІэным иве-
теран.

Сурэтым итхэр: Дыхьу зэшыху Муратрэ Хьисэрэ.

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ и Указ

Чыплэ ихъухъанымкIэ документхэм япроектхэмкIэ зэрэзэзэгъыхэрэм фэгъэхьыгъэ кIэух зэфэхьысыжхэм яхэплъэнрэ яухъазырынрэ зэрэзэхашэрэ шыкIэм зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъэ

Къольхъэ тын-Ихыныр ахэгъэзыжыгъэным пae **унашъо сэшлэ:**

1. Чыплэ ихъухъанымкIэ документхэм япроектхэмкIэ зэрэзэзэгъыхэрэм фэгъэхьыгъэ кIэух зэфэхьысыжхэм яхэплъэнрэ яухъазырынрэ зэрэзэхашэрэ шыкIэм зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъэ Указу N 62-р зытетэу Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ 2008-рэ илъэсым мэкуоугъум и 9-м кыдигъэкIыгъэмкIэ ухэсыгъэ хъугъэм мы кыкIэлъыкIорэ зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм:

1) я 2-рэ пунктым хэт гушыIэхэу «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкIэкIо къулыкIоу архитектурэмрэ къэлэгъэпсынымрэ альэныкIокIэ къэралыгъо политикэр пхырызыщрэм» зыфилохэрэм ачIыплэкIэ гушыIэхэу «Адыгэ Республикэм архитек-

турэмрэ къэлэгъэпсынымрэкIэ и Комитет» зыфилохэрэ тхыгъэнхэм;

2) я 7-рэ пунктым хэт гушыIэхэу «къэлэгъэпсыным ыльэныкIокIэ мы Iофым фэгъэзэгъэ къулыкIум» зыфилохэрэм ауж гушыIэхэу «Унашъом ия 4-рэ пункт зигугъу кышIырэ пIальэр зыкIыкIэ IофшIэгъу мэфи 5-м кыкIоцI» зыфилохэрэр тхыгъэнхэм;

3) я 8-рэ пунктым мыщ фэдэ къэлуакIэ зиIэ гушыIэхыгъакIэ хэгъэхьогъэнхэм: «Положением ия 4-рэ пункт зигугъу кышIырэ пIальэр зыкIыгъэм ыуж мэфи 7-м нахъыбэ темышIэу зэIукIэр зэхашэн фae»;

4) я 9-рэ пунктыр мыщ тетэу тхыгъэнхэм:

«9. Мы Iофым фэгъэзэгъэ къулыкIум кыыхигъэщыгъэ шыкIагъэр а зэIукIэм щызэшIохыгъэ мыхъумэ, къэлэгъэпсыным ыльэныкIокIэ агъэнэфэгъэ къулы-

кIум зэIукIэм ыуж IофшIэгъу мэфи 5-м кыкIоцI кIэух зэфэхьысыжым ипроект егъэхъазыры.»;

5) я 11-рэ пунктым хэт гушыIэхэу «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет ыгъэнэфэгъэ Регламентым» зыфилохэрэм ауж гушыIэхэу «Урысые Федерацием къэлэгъэпсынымкIэ и Кодекс ия 16-рэ статья ия 5-рэ Iахъ кыдылIыгътэрэ пIальэм шIомыкIэхэу» зыфилохэрэр тхыгъэнхэм.

2. Официальнэу кызыхаутырэ мафэм щыублагъэу мы Указым кIуачIэ иIэ мэхъу.

*Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ
ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан*

кь. Мыекъуапэ,
гъэтхапэм и 27-рэ, 2013-рэ илъэс
N 35

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Хыкум ехылагъ» зыфилохэрэм зэхъоклыныгъэ фэшлыгъэным фэгъэхьыгъэ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2013-рэ илъэсым гъэтхапэм и 27-м ыштагъ

А 1-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Хыкум ехылагъ» зыфилохэрэм зэхъоклыныгъэ фэшлыгъэным фэгъэхьыгъэ

Адыгэ Республикэм и Законэу N 11-р зытетэу «Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Хыкум ехылагъ» зыфилоу 1996-рэ илъэсым мэкуоугъум и 17-м аштагъэм (Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Ведомостхэр 1996, N 6; Адыгэ Республикэм и Хэбзэгъэуцугъэ зэхэгъогагъэхэр, 1997, N 10; 1999, N 10; 2000, N 12; 2005, N 12; 2006, N 11; 2011, N 11) зэхъоклыныгъэ фэшлыгъэнхэм, я 20-рэ статья мыщ тетэу тхыгъэнхэм:

«Я 20-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Консти-

туционнэ Хыкум исудья IэнатIэм зэрэIукIырэр

1. Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Хыкум исудья иIэнатIэ IокIы Урысые Федерацием и Законэу «Урысые Федерацием исудьяхэм статусэу щыряIэм ехылагъ» зыфилоу N 3132-рэ зытетэу 1992-рэ илъэсым мэкуоугъум и 26-м аштагъэм тегъэпсыхъагъэу.

2. Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Хыкум исудьяу IэнатIэм Iумытыжым мазэ къэс щэлэфэ ахъцэу ратыштыр, джащ фэдэу нэмыкI тынхэу Урысые Федерацием изакон ия 15-рэ статья кыдылIыгътэхэрр Адыгэ Республикэм изакон тегъэпсыхъагъэу Iэклагъахъэх.

3. Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Хыкум

исудьяу IэнатIэм Iумытыжым федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу щыIэхэм кызырэдальгътэрэм тетэу судьяхэу IэнатIэхэр зымылIыгъыжхэм социальнэ гарантIеу яIэхэр рагъэгъотых.

Я 2-рэ статья. Мы Законом кIуачIэ иIэ зыхурэр

Официальнэу кызыхаутырэм щыублагъэу мэфишIп зытешIэрэ нэуж мы Законом кIуачIэ иIэ мэхъу.

*Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ
ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан*

кь. Мыекъуапэ,
мэлыльфэгъум и 4, 2013-рэ илъэс
N 193

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

КIэлэцIыкIу ибэхэм ыкIи ны-тыхэм анаIэ зытемытыжъэу къэнагъэхэм зычIэс унэхэр агъэцэкIэжыным пae зэтыгъо ахъцэ IэпыIэгъу аIэкIэгъэхъэгъэнымкIэ Адыгэ Республикэм къэралыгъо пшъэрылхэр зэрэцагъэцакIэхэрэ шыкIэм ехылагъэ

Федеральнэ законэу N 159-р зытетэу «КIэлэцIыкIу ибэхэм ыкIи ны-тыхэм анаIэ зытемытыжъэу къэнагъэхэм социальнэ IэпыIэгъу ятыгъэнымкIэ амалхэм яхылагъ» зыфилоу 1996-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 21-м кыдэкIыгъэм, Адыгэ Республикэм и Законэу N 163-р зытетэу «КIэлэцIыкIу ибэхэм ыкIи ны-тыхэм анаIэ зытемытыжъэу къэнагъэхэм зычIэсхъэ унэхэр агъэцэкIэжыным пae зэтыгъо ахъцэ IэпыIэгъу аIэкIэгъэхъэгъэнымкIэ Адыгэ Республикэм чыплэ зыгъэIорышIэ-

жынымкIэ икIулыкIухэм къэралыгъо пшъэрылхэр афэгъэзэгъэнхэм ехылагъ» зыфилоу 2008-рэ илъэсым мэлыльфэгъум и 8-м аштагъэм атегъэпсыхъагъэу Адыгэ Республикэм и Министрэхэм я Кабинет **унашъо сэшлэ:**

1. КIэлэцIыкIу ибэхэм ыкIи ны-тыхэм анаIэ зытемытыжъэу къэнагъэхэм зычIэс унэхэр агъэцэкIэжыным пae зэтыгъо ахъцэ IэпыIэгъу аIэкIэгъэхъэгъэнымкIэ Адыгэ Республикэм къэралыгъо пшъэрылхэр зрагъэцэкIэщтхэ шыкIэр ухэсыгъэнхэм.

2. Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ мы унашъом игъэцэкIэн зэрэIорэм лышIлээнхэм пшъэрылхэр фэшлыгъэнхэм.

3. Официальнэу кызыхаутырэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

*Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу
КЪУМПИЛ Мурат*

кь. Мыекъуапэ,
мэзаем и 25-рэ, 2013-рэ илъэс
N 42

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цыфхэм ащыщхэм ыпкIэ хэмылъэу цэхэр (протезхэр) афэшлыгъэнхэм ыкIи афэгъэцэкIэжыгъэнхэм (мышь кыхимыубытэхэрэр металл лъапIэхэм ахэшIыкIыгъэхэм апэлухъащтыр ары) телъытэгъэ Iофтхъабзэхэр зэрэзэрахъащтхэ шыкIэу щылэм зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъэ

Адыгэ Республикэм и Законэу N 146-р зытетэу «Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цыфхэм ащыщхэм социальнэ IэпыIэгъу ятыгъэнымкIэ Iофтхъабзэхэм яхылагъ» зыфилоу 2012-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 14-м кыдэкIыгъэм тегъэпсыхъагъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо сэшлэ:**

1. Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цыфхэм ащыщхэм ыпкIэ хэмылъэу цэхэр (протезхэр) афэшлыгъэнхэм ыкIи афэгъэцэкIэжыгъэнхэм (мышь кыхимыубытэхэрэр металл лъапIэхэм ахэшIыкIыгъэхэм апэлухъащтыр ары) телъытэгъэ Iофтхъабзэхэр зэрэзэрахъащтхэ шыкIэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу 2010-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 30-м

кыдэкIыгъэмкIэ аухэсыгъэм мы кыкIэлъыкIорэ зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм:

1) а 1-рэ пунктым хэт гушыIэхэу «муниципальнэ хэр ыкIи» зыфилохэрэр хэгъэкIыгъэнхэм;

2) я 2-рэ пунктыр мыщ тетэу кIэу тхыгъэнхэм:

«2. Мы Положением ия 1-рэ пункт зигугъу кышIырэ цыфхэм чыплэу зыщыпсэухэрэм псауныгъэм икIэхуымэнкIэ якъэралыгъо учреждениехэм социальнэ IэпыIэгъумкIэ ящыкIэгъэ Iофтхъабзэхэр ащы-зэшIуахых»;

3) я 3-рэ пунктыр мыщ тетэу кIэу тхыгъэнхэм:

«3. Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет кыхагъэкIызэ ыпкIэ хэмылъэу зигугъу къэтшыгъэ

цыфхэм цэхэр афэшлыгъэнхэм епхыгъэ Iофтхъабзэхэр зэрахъэх.»;

4) я 5-рэ пунктым хэт гушыIэу «муниципальнэхэр» зыфилохэрэр хэгъэкIыгъэнхэм.

2. Официальнэу кызыхаутырэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

*Адыгэ Республикэм
и Премьер-министрэу
КЪУМПИЛ Мурат*

кь. Мыекъуапэ,
гъэтхапэм и 26-рэ, 2013-рэ илъэс
N 61

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъу

Сабыибэ зэрыс унэгъо ныбжыкIэхэу щылэныгъэм чыплэ кIын щифагъэхэм зэтыгъо ахъцэ IэпыIэгъу 2013 — 2015-рэ илъэсхэм зэраратышт шыкIэм ехылагъэ Положением зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъэ

Сабыибэ зэрыс унэгъо ныбжыкIэхэу щылэныгъэм чыплэ кIын щифагъэхэм ахъцэ IэпыIэгъу зэраратырэ шыкIэр нахъышIоу зэхэцэгъэным пae **унашъо сэшлэ:**

1. Сабыибэ зэрыс унэгъо ныбжыкIэхэу щылэныгъэм чыплэ кIын щифагъэхэм зэтыгъо ахъцэ IэпыIэгъу зэраратышт шыкIэм ехылагъэ Положением «Сабыибэ зэрыс унэгъо ныбжыкIэхэу щылэныгъэм чыплэ кIын щифагъэхэм зэтыгъо ахъцэ IэпыIэгъу 2013 — 2015-рэ илъэсхэм зэраратышт шыкIэр» зыфилохэр унашъомкIэ аштагъэм хэт гушыIэхэу «мы Положением ия 8-рэ пункт» зыфилохэрэм ачIыплэкIэ «мы Положением игуадзэу N 1-м диштэу» зыфилохэрэр тхыгъэнхэм.

2. Къэбар-правовой отделым ипащэ мы унашъом

зыкIатхэхэрэм ыуж мэфитфым кыкIоцI кыкIэлъыкIохэрэр ыгъэцэкIэнхэм:

— Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ и Министерствэ исайт, джащ фэдэу Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкIэкIо къулыкIухэм яофициальнэ Интернет-сайт мы унашъор аригъэхъанхэм;

— гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ», джащ фэдэу мазэм зэ кыдэкIырэ тхылэу «Адыгэ Республикэм икIэхэзэгъэуцугъэ зэхэгъогагъэхэр» зыфилохэрэм кыхаригъэутынхэм;

— Урысые Федерацием ишIольырхэм яшэпхъэ-правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхъаным пae

Урысые Федерацием юстициемкIэ и Министерствэ и ГъэIорышIаплэу Адыгэ Республикэм щылэм мы унашъор IэкIигъэхъанхэм.

3. Официальнэу кызыхаутырэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу ыкIи 2013-рэ илъэсым щылэ мазэм и 1-м кышIуублагъэу правэм ыльэныкIокIэ щылэ хъугъэ зэфышIытыкIэхэр кыхеубыгъэх.

4. Мы унашъом игъэцэкIэн зэрэIорэм иуплэкIун сшъхъэкIэ зыфэсэгъазэ.

Министрэу Наталья ШИРОКОВА

кь. Мыекъуапэ,
гъэтхапэм и 27-рэ, 2013-рэ илъэс
N 57

ДЗЭМ КЮШТХЭМ ЯЗЭНЭКЪОКЪУХЭР

Мамырныгээр
къаухъумэшт

Къулайныгээу, къуачлэу ахэлъыр, псауныгээр зэрагъэпытэрэр къызыщагъэлъэгъон алъэкышт зэнэкъокъухэр дзэм къулыкъушлэ кюшт клэлэеджаклохэм ялагъэх. Ахэр гъэшлэгъонэу Мыекъуапэ шызэхашагъэх. Адыгэ Республикэм физкультурэмклэ ыкли спортымклэ и Комитет зэнэкъокъум клэщакло фэхъугъ. Тикъалэхэмрэ районхэмрэ якомандэ пэпчъ нэбгырэ 15 хэтыгъ.

гъэу пчэгум дахэу къырыкlox, оред къало зыхъуклэ яухъазырыныгъэ зэрэхагъахъорэр нахышлоу къэлъагъо.

Дзэм къулыкъушлэ кюшт ныбжьыклэхэм лъэклэу ялэм хагъэхон, тимамыр шылаклэ цыхъэшлэгъоу къаухъумэн зэралъэкыштыр къыталагъ.

Спорт щэрыонымклэ, нэмыклэхэмклэ апэрэ чыплэхэр къыдэзыхыгъэмэ ащыщ Блащэпсынэ иеджаклоу Шыщэ Чыназ, физкультурэм ишгыпкъэу ар пыл.

Сурэтым итыр: **Дмитрий Щербаневыр Шыщэ Чыназ фэгүшлэ, шлухъафтынхэр ретыхъых.**

ТИКОНЦЕРТХЭР

ПСАУНЫГЪЭМ ИГЪЭПЫТЭНРЭ СПАРТАКИАДЭМРЭ

ПлЫри мэгугъэ,
зыхъыштыр зы

Федеральнэ къулыкъухэм якъутамэхэу Адыгэ Республикэм шылэхэм яапэрэ спартакиадэ Мыекъуапэ шлэхэу шаухышт. Шахматхэмклэ, волейболымклэ, спорт щэрыонымклэ, баскетболымклэ зэнэкъокъугъэх. Футбол цыклымклэ зэлуклэгъухэр стадионэу «Юностым» щэкlox.

Зичэзыу ешлэгъухэм ямэхъанэ футболистхэм дэгъоу къагурылоштыгъ. Финалныкъом хэфэштхэр аужырэ зэлуклэгъухэм къагъэнэфагъэх.

«Апшгэрэ хыкумэт» — «Приставхэр» — 2:2, «Прокуратурэр» — «Уплъэкloкlo комитетыр» — 6:0, МВД — ФСИН — 1:0, «Казначейство» — МЧС — 0:3.

Футболымклэ зэнэкъокъум исудья шхъалэу Пэнэшгу Мыхъамодэ къызэрэтилуагъэу, командэхэр дахэу эдешлэх. Шапхэхэр бэрэ аукохэрэп. Обществэу «Динамо» итхъаматэ игуадзэу, полицием иполковникэу Александр Леваковыр МВД-м хэпшыкxлэу фэгумэкxы. Командэм шешлэхэрэр дэгъоу ешлэх, яушгыеу кыхэкxы.

— Федеральнэ уплъэкloкlo шхъалэу тиреспубликэ шылэ Лылуужу Адам ары спартакиадэм клэщакло фэхъугъэр. Псауныгъэм игъэпытэн нахышлоу тыпытныным фэшл ащ

фэдэ спорт зэнэкъокъухэр тищыклагъэх, — къелуатэ Александр Леваковым.

Футбол цыклымклэ финалныкъом шызэлуклэштхэр зэтэгъапшэх.

«Приставхэр» — МЧС.

МВД — «Прокуратурэр».

Апэрэ чыплэм икыдэхын фэгъэхыгъэ зэлуклэгъур мэлылфэгүм и 16-м стадионэу «Юностым» щыкloшт.

Сурэтым итыр: МВД-р ФСИН-м футбол дешлэ.

БАСКЕТБОЛ. АПШЭЭРЭ КУПЫР

Теклоныгъэклэ ыублагъ

Телефонклэ къатыгъ. Урысыем баскетболымклэ изэнэкъокъу хэлэжъэрэ командэхэу апшгэрэ купым хэтхэу финалым хэфагъэмэ яешлэгъухэр Воронеж щэкlox. Мыекъопэ «Динамо-МГТУ»-м итренер шхъалэу Андрей Синельниковым къэбар гушлуагъо къытлыгыгъэсыгъ.

Воронеж, Пермь, Мыекъуапэ, Ставрополь якомандэхэр зы купым хэтых. Ижевскэ, Тамбов, Иркутскэ, Тверь яспортсменхэр ятлонэрэ купым шешлэх. Куп пэпчъ командитлу кыхэкxынышъ, клэух финалым командиплыр шызэнэкъокъушт. Апэрэ чыплэр къыдэзыхэрэр Урысыем исуперлигэ хэхашт.

«Динамо-МГТУ» — «Динамо» Ставрополь — 68:63.
Мэлылфэгүм и 9-м Воронеж шыздешлагъэх.

Ставрополь икомандэ къыттекloу уахтэ кыхэкxыгъ. Ауужырэ такыкxхэм тибаскетболистхэм хъурджанэм лгуаор зауэрэ радзагъ, теклоныгъэр къыдахыгъ.

Тикомандэ анахъ дэгъоу шешлэрэмэ ащыщэу Валентин Кубраковым шобж къытырацагъ, ытхыцлэ мзузы. Медицинэм илофышлэхэр ащ къелазэхэу макъэ къытагъэлугъ, зэнэкъокъум хэлэжъэнэу тэгугъэ. «Динамо-МГТУ»-р тыгъуасэ Пермь икомандэ луклагъ.

Тэмарэ
тырегъэблагъэ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние иорэдылоу, Адыгэ къэралыгъо университетым иклэ-лэгъаджэу, Урысыем, Абхъазым язаслуженнэ артисткэу, Адыгеим инароднэ артисткэу Нэхэе Тэмарэ ипчыхъэзэхэхъэ непэ Мыекъуапэ щыкloшт. Тиреспубликэ исимфоническэ оркестрэ игъусэу зэльашлэрэ артисткэм адыгабзэкxи, урысыбзэкxи оредхэр къылоштых.

— Илээс къэс концерт хэхыгъэ филармонием къышсысэты, — къытилуагъ Нэхэе Тэмарэ. — Искусствэм хэхъоныгъэу ышлыхэрэр, адыгэ ыкли урыс оредхэм фыщытыкxлэу афысилэр пчыхъэзэхэхъэм шызэхязгъэхы ешлоигъу. Искусствэр зышлогъэшлэгъонхэу концерттым еплъыштхэм пчыхъэзэхэхъэр къагъэбаиштэу сэлъытэ, сигуапэу къэсэгъэблагъэх.

Макъэ лэтыгъэ дахэкxлэ оредхэр къэзылорэ артисткэ цлэрылом США-м, Тыркуем, Израиль, Болгарием, Абхъазым, Москва, Кыблэ шьолъырым къышцедлугъэх. Тыдэ кxуагъэми, ыгъэгүшлуагъэх, джыри къежэх. Тэри тигуапэу непэ Тэмарэ ипчыхъэзэхэхъэ теплъышт.

Сурэтым итыр: **Нэхэе Тэмар.**

*Нэкубгъор зыгъэхъазыргъэр
ЕМТИЛЬ Нурбий.*

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкълофхэмклэ, лэкxыбкэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмклэ ыкли къэбар жъугъэм иамалхэмклэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестыанскэр, 236

**Редактор
шхъалэр
ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редактор
шхъалэм
иапэрэ гуадзэр
МЭШЛЭКЪО
Саид**

**Пшгэдэкxыжъ
зыхъырэ
секретарыр**

**НЭПШЭКЪУЙ
Заур**

**Редакциер
зыхъышлэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхъалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшгэдэкxыжъ зы-
хъырэ секретарыр:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын локхэмклэ, телерадиокъэтынхэмклэ ыкли зэлы-лэсыклэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэорышланл, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зышыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчъагъэр
4010
Индексхэр
52161
52162
Зак. 983**

Хэутыным узшыкxлэхэнэу щыт уахтэр
Сыхъатыр 18.00
Зыщыкxлэхэгъэхэ уахтэр
Сыхъатыр 18.00